Gdański
Kalendarz
katolicko-polski

dla Wiarusów Prus Zachodnich, Warmii,
W. Księstwa Poznańskiego i Szlaska

na rok zwyczajny

1895.

Z licznemi obrazkami!

Cena 25 fen.

GDAŃSK.
Nakładem i drukiem B. Milskiego.

Treść Gdańskiego Kalendarza

katolicko-polskiego na rok 1895.

Ryciny:

Gdański
Kalendarz
katolicko-polski

dla Wiarusów Prus Zachodnich, Warmii,
W. Księstwa Poznańskiego i Szląska

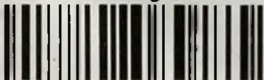
na rok zwyczajny

1895.

Z licznemi obrazkami!

Wydanie mniejsze. Cena 25 fen.

GDAŃSK.

Nakładem i drukiem B. Milskiego.

1895.

Rozmaita rachuba lat.

Rok obecny, według rachuby chrześciańskiej, jest rokiem 1895, licząc od Narodzenia Chrystusa Pana. Jest on rokiem zwyczajnym, liczącym 365 dni, a zaczyna się we wtorek dnia 1 stycznia.

Kościół grecki liczy lata swe od stworzenia świata, podług tak zwanej ery bizantyńskiej i liczy rok 7403 naszego 13 września 1894 r. Tak liczyli Rosyanie lata aż do czasów Piotra W., od początku zaś zeszłego wieku liczą wprawdzie lata na sposób nasz zachodni, ale zresztą trzymają się starego (juliańskiego) kalendarza.

Żydzi liczą lata od stworzenia świata i rozpoczynają swój rok 5655 z dniem 1 października 1894 r., liczący 353 dni. Dnia 19 września 1895 rozpoczynają żydzi swój 5656 rok zwyczajny, liczący 355 dni i kończący się dnia 7 września 1896 roku.

Arabowie, Persowie, Turcy i inni wyznawcy wiary mahometańskiej liczą swe lata od ucieczki Mahometa z Meki do Medyny, którą zowią Hydżred. Rozpoczęli oni dnia 5 lipca 1894 r. swój 1312 rok, a dnia 24 czerwca 1895 rok 1313.

Chronologiczne znaki w 1895.

Liczba złota 15. — Epakta IV.
Zwrot słońca 25. — Litera niedzielna F.

Cztery pory roku.

Wiosna rozpoczyna się dnia 20 marca.
Lato rozpoczyna się dnia 21 czerwca.
Jesień rozpoczyna się dnia 23 września.
Zima rozpoczyna się dnia 22 grudnia.

Święta i dni ruchome.

Popielec 27 lutego. — Wielkanoc 14 kwietnia. — Wniebowstąpienie 23 maja. — Zielone Świątki 2 czerwca. — Boże Ciało 13 czerwca. — Pierwsza niedziela adwentu 1 grudnia. — Suche dni przypadają: 6, 8 i 9 marca, 5, 7 i 8 czerwca, 18, 20 i 21 września, 18, 20 i 21 grudnia. — Śródpoście 20 marca. — Dni krzyżowe 20, 21 i 22 maja.

Objaśnienia kalendarskie.

♈ Baran.	♎ Waga.	● Nów.
♉ Byk.	♏ Niedźwiadek.	☽ 1-sza kwadra.
♊ Bliźnięta.	♐ Strzelec.	○ Pełnia.
♋ Rak.	♑ Koziorożec.	☾ Ostatnia kwadra.
♌ Lew.	♒ Wodnik.	
♍ Panna.	♓ Ryby.	

Zaćmienia w roku 1895.

W roku 1895 będą trzy zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca. W naszych stronach niewidzialne beda tylko obadwa zaćmienia księżyca, z tychże drugie tylko częściowo.

Pierwsze zaćmienie księżyca jest całkowite i nastąpi w godzinach rannych dnia 11 marca. Zaćmienie rozpocznie się o godz. 2 minut 54, a skończy się o godz. 6 minut 25 rano podług czasu środkowo europejskiego. Widzialnem będzie w Persyi, Małej Azyi, Arabii, Europie, Afryce, przy Oceanie Atlantyckim, Ameryce i południowej części Wielkiego Oceanu.

Drugie zaćmienie księżyca jest całkowite i nastąpi w godzinach przedpołudniowych dnia 4 września. Widzialnem będzie w zachodniej części Europy i Afryki, przy Oceanie Atlantyckim, w Ameryce i przy Wielkim Oceanie.

Pierwsze zaćmienie słońca nastąpi 26 marca w południowych godzinach i u nas nie będzie wcale widzialnem.

Drugie zaćmienie słońca jest częściowe i nastąpi w godzinach popołudniowych dnia 20 sierpnia, lecz u nas nie będzie widzialnem.

Trzecie zaćmienie słońca, u nas niewidzialne, nastąpi w godzinach wieczornych dnia 18 września.

Styczeń.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch. g. m.	Słońca zach. g. m.	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach. g. m.
1	W	**Nowy Rok.** Mieczysław	8 25	3 43		10 57	9 35
2	S	Makary op.	8 25	3 45		11 3	10 49
3	C	Genowefa p. Daniel m.	8 24	3 46		11 10	rano
4	P	Tytus b. Grzegorz b	8 24	3 47		11 17	12 4
5	S	Emilianna p. Telesfor pap.	8 24	3 49		11 26	1 23
6	N	**SS. Trzej Królowie**	8 23	3 50		11 37	2 46
7	P	Łucyan m.	8 23	3 52		11 58	4 15
8	W	Seweryn op	8 22	3 53		12 19	5 47
9	S	Julian m. Marcyan w.	8 21	3 55		1 2	7 14
10	C	Wilhelm b.	8 20	3 56		2 17	8 21
11	P	Hygin m. Teodozyusz	8 20	3 58		3 51	9 5
12	S	Arkadyusz m. Honorata p.	8 19	3 59		5 33	9 32
13	N	**1 po 3 Kr.** Weronika p. Hilary b.	8 18	4 1		7 14	9 48
14	P	Feliks m.	8 17	4 3		8 49	10 0
15	W	Paweł I pust.	8 16	4 5		10 20	10 9
16	S	Marcel pap.	8 14	4 6		11 48	10 18
17	C	Antoni op.	8 13	4 8		rano	10 25
18	P	Kat. ś. Piotra w Rzymie	8 12	4 10		1 14	10 34
19	S	Henryk b.	8 11	4 12		2 40	10 47
20	N	**2 po 3 Kr.** Fabian i Sebast. mm.	8 10	4 14		4 5	11 4
21	P	Agnieszka p.	8 8	4 16		5 27	11 28
22	W	Wincenty m.	8 7	4 18		6 38	12 7
23	S	Jan Jałm. b. i Zaśl. NPM.	8 6	4 20		7 32	1 4
24	C	Tymoteusz b.	8 4	4 22		8 8	2 14
25	P	Nawróc. ś. Pawła	8 3	4 23		8 32	3 32
26	S	Polikarp b. Paula wd.	8 1	4 25		8 48	4 50
27	N	**3 po 3 Kr.** Jan Złot. (Chryz.) b	7 59	4 27		8 58	6 8
28	P	Ildefons b.	7 58	4 29		9 7	7 22
29	W	Franciszek Sal	7 56	4 31		9 13	8 37
30	S	Martyna i Ludwika pp.	7 54	4 33		9 19	9 51
31	C	Piotr w. Marcella wd.	7 53	4 35		9 24	11 7

Święta żydowskie: Tylko zwykły sabat.

Styczeń.

Ziarnko do ziarnka,
Zbierze sie miarka.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na uroczystość Nowego Roku: O obrzezaniu Chrystusa Pana. Łuk. 2.

Na uroczystość Trzech Króli: O mędrcach ze Wschodu. Mat. 2.

Na niedzielę 1szą po Trzech Królach: Jezus 12-letni naucza w kościele. Łuk. 2.

Na niedzielę 2 gą po Trzech Królach: Gody w Kanie Galilejskiej. Jan 2.

Na niedzielę 3-cią po Trzech Królach: O trędowatym i paralityku. Mat. 8.

Odmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra 4 stycznia o godz. 9 przed poł.

🌕 Pełnia 11 stycznia o godz. 8 rano.

☾ Ostatnia kwadra 17 stycznia o godz. 12 w nocy.

● Nów 25 stycznia o godz. 10 wieczorem.

Niektóre wspomnienia narodowe.

3. Deklaracya Austryi i Rosyi do zupełnego rozbioru Polski 1795 r. — 9. Stanisław Poniatowski opuszcza Warszawę 1795 r. — Dąbrowski formuje legiony we Włoszech 1797 r. — 11. Jagiełło obrany przez stany królem polskim 1386 r.

Kalendarz stoletni.

Od 1 do 9 zimno, potem śnieg i mróz do 17, w końcu powietrze łagodniejsze.

Luty.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch. g. m.	Słońca zach. g. m.	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach. g. m.
1	P	Ignacy b. Brygida p. †	7 51	4 37		9 33	rano
2	S	**Oczyszczenie NPM.**	7 49	4 39		9 42	12 27
3	N	4 po 3 Kr. Błażej b.	7 47	4 41		9 54	1 51
4	P	Weronika p.	7 45	4 43		10 16	3 19
5	W	Agata p.	7 43	4 45		10 50	4 46
6	S	Dorota p. i m.	7 41	4 47		11 45	6 2
7	C	Romuald op.	7 39	4 49		1 8	6 56
8	P	Jan z Maty w.	7 37	4 51		2 47	7 30
9	S	Apolonia p. i m.	7 35	4 54		4 30	7 51
10	N	**Starozapustna.** Scholastyka p.	7 33	4 56		6 11	8 5
11	P	Lucyusz b.	7 31	4 58		7 48	8 16
12	W	Gaudenty m. Eulalia.	7 29	5 0		9 20	8 25
13	S	Maryusz m. Julian m.	7 27	5 2		10 50	8 33
14	C	Walenty m.	7 25	5 4		rano	8 41
15	P	Faustyn m.	7 23	5 6		12 21	8 52
16	S	Julianna p.	7 21	5 9		1 49	9 8
17	N	**Mięsopustna.** Flawian b.	7 19	5 11		3 15	9 30
18	P	Konstancya p.	7 17	5 13		4 31	10 4
19	W	Konrad w.	7 14	5 15		5 31	10 55
20	S	Leon b. Nicefor m.	7 12	5 17		6 13	12 1
21	C	Eleonora p. Andrzej	7 10	5 19		6 39	1 18
22	P	Kat. ś. Piotra w Ant.	7 7	5 21		6 56	2 37
23	S	Damazy i Mikołaj	7 5	5 23		7 8	3 55
24	N	**Zapustna.** Maciej ap.	7 3	5 25		7 16	5 12
25	P	Wiktoryn	7 0	5 27		7 23	6 26
26	W	Aleksander b.	6 58	5 29		7 29	7 40
27	S	**Popielec.** Anastazya p.	6 56	5 31		7 36	8 56
28	C	Roman op.	6 54	5 33		7 42	10 14

Święta żydowskie: Tylko zwykły sabat.

Luty.

Kto dobrze rachuje,
Biedy nie uczuje.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na uroczystość Oczyszczenia NPM.: Ofiarowanie Jezusa w kościele Jerozolimskim. Łuk. 2.

Na niedzielę 4 po Trzech Królach: Chrystus uspokaja wiatr i morze. Mat 8.

Na niedzielę Starozapustną: O robotnikach w winnicy. Mat. 20.

Na niedzielę Mięsopustną: O rozmaitej roli. Łuk. 8.

Na niedzielę Zapustną: Jezus przepowiada swą mękę. Łuk. 18.

Odmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra 3 lutego o godz. 1 w nocy.
🌕 Pełnia 9 lutego o godz. 6 wieczorem.
☾ Ostatnia kwadra 16 lutego o godz. 2 po południu.
🌑 Nów 24 lutego o godzinie 6 wieczorem.

Wspomnienia narodowe.

2. Posłowie czescy zapraszają na tron Władysława Jagiełłę 1421 r. — Koronacya Jana Sobieskiego 1676 r. — 4. Prusacy oddają się pod opiekę Polski przeciw uciemiężeniom Krzyżaków 1454 r. — 12. Śmierć Stanisława Poniatowskiego 1798. — 14. Zniesienie Moskwy pod Stoczkiem 1831 r. — 18. Poddanie się Moskali pod Smoleńskiem 1634. — 22. Chrzest Litwy 1387 r. — 25. Krwawa rozprawa z Moskwą pod Grochowem 1831 r. — 27. Rzeź w Warszawie 1861 r.

Kalendarz stoletni.

Luty. Na początku łagodnie, od 11 do 19 mróz, w końcu powietrze zmienne.

Marzec.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca. wsch. g. m.	Słońca. zach. g. m.	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach. g. m.
1	P	Albin b. i Antonin m.	6 51	5 35		7 50	11 36
2	S	Helena ces.	6 49	5 37		8 2	rano
3	N	**Wstępna.** Kunegunda ces.	6 46	5 39		8 19	1 1
4	P	Kazimierz kr.	6 44	5 41		8 47	2 28
5	W	Teofil b. Fryderyk op.	6 42	5 43		9 30	3 47
6	S	Koleta p. Wiktor Suche dni	6 39	5 45		10 39	4 48
7	C	Tomasz z Akw.	6 37	5 47		12 9	5 29
8	P	Jan Boży. Beata. Suche dni	6 34	5 49		1 49	5 54
9	S	Franciszka wd. Suche dni	6 32	5 51		3 29	6 10
10	N	**Sucha.** 40 Męczenników	6 29	5 53		5 7	6 22
11	P	Pelagia p. i Eulogiusz	6 27	5 55		6 42	6 31
12	W	Grzegorz W. pap.	6 24	5 57		8 16	6 40
13	S	Nicefor b. i Wincenty	6 22	5 58		9 49	6 49
14	C	Matylda wd. i Leon b.	6 19	6 0		11 21	6 58
15	P	Longin m.	6 17	6 2		rano	7 12
16	S	Julian m.	6 14	6 4		12 52	7 31
17	N	**Głucha.** Giertruda p.	6 12	6 6		2 15	8 1
18	P	Gabryel arch.	6 9	6 8		3 23	8 47
19	W	JÓZEF Obl. NPM.	6 7	6 10		4 13	9 48
20	S	Joachim ojciec PM.	6 4	6 12		4 44	11 2
21	C	Benedykt op.	6 1	6 14		5 3	12 22
22	P	Bazyli m. Paweł b.	5 59	6 16		5 16	1 40
23	S	Katarzyna p.	5 56	6 18		5 26	2 57
24	N	**Śródpostna.** Tymoteusz m.	5 54	6 20		5 34	4 12
25	P	**Zwiast. NPM.**	5 51	6 22		3 39	5 28
26	W	Jan p. i Olimpia	5 49	6 23		5 45	6 43
27	S	Rupert b.	5 47	6 25		5 52	8 1
28	C	Sykstus III pap.	5 44	6 27		6 1	9 23
29	P	Eustazy i Cyryl m.	5 42	6 29		6 11	10 48
30	S	Kwiryn m. i Angela	5 39	6 31		6 26	rano
31	N	**Biała.** Balbina p. Kornelia m.	5 37	6 33		6 49	12 15

Święta żydowskie: Purim 10 marca.

Marzec.

Zanim grosz wydasz, obróć go w ręku trzy razy,
Im cieżej zapracowany, tem wiecej waży.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży.

Na niedzielę Wstępną (1 postu): O kuszeniu Chrystusa przez djabła. Mat. 4.

Na niedzielę Suchą (2 postu): O Przemienieniu Pańskiem. Mat. 17.

Na niedzielę Głuchą (3 postu): Jezus wypędza czarta. Łuk. 11.

Na niedzielę Śródpostną (4 postu): O nakarmieniu 5000 ludzi. Jan 6.

Na niedzielę Białą (5 postu): O żydach chcących ukamienować Chrystusa. Jan 8.

Odmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra 4 marca o godz. 2 po południu.
● Pełnia 11 marca o godz. 5 rano.
☾ Ostatnia kwadra 18 marca o godz. 6 przed południem.
● Nów 7 marca o godz. 3 po południu.

Dnia 20 marca początek wiosny, porównanie dnia z nocą.

Wspomnienia narodowe.

3. Pobicie Moskwy pod Kurowem 1831 r. — Austryacy wchodzą do Krakowa 1846 r. — 5. Chrzest Mieczysława I. 965 r. — Wiekopomny sejm prawodawczy w Wiślicy 1347 r. — 15. Powstanie jenerała Madalińskiego 1794 r. — 16. Krzyżacy wyrzynają w Wołkowysku lud zgromadzony w kościele 1409 r. — 20. Uwolnienie Polaków z więzienia w Moabicie i utworzenie w Poznaniu komitetu narodowego 1848 r. — 22. Szwedzi odparci z pod Częstochowy 1656. — Zwycięstwo pod Olszową; Mielęcki ranny 1863. — 24. Powstanie Kościuszki w Krakowie 1794 r. — 28. Przybycie więźniów polskich do Poznania 1848 r. — 31. Zniesienie Moskwy pod Wawrem i Dębem 1831 r.

Kalendarz stoletni.

Marzec. Na początku zmienne powietrze, od 10 do 18 piękne wiosenne powietrze, później zimno, w końcu pogodne i suche powietrze.

Kwiecień.

Dnie	Święta rzymskie.	Słońca wsch g. m	Słońca zach g. m	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach g. m.
1 P	Teodor m.	5 34	6 35		7 27	1 36
2 W	Franciszek ☽	5 32	6 37		8 25	2 42
3 S	Ryszard b. Pankracy b.	5 29	6 39		9 46	3 28
4 C	Izydor b.	5 27	6 41		11 20	3 57
5 P	Wincenty Fer.	5 24	6 43		12 57	4 16
6 S	Wilhelm i Celestyn	5 22	6 44		2 33	4 29
7 N	**Palmowa.** Donat i Rufin mm.	5 19	6 46		4 7	4 38
8 P	Dyonizy b.	5 17	6 48		5 39	4 48
9 W	Marya Egip. ●	5 14	6 50		7 12	4 55
10 S	Ezechiel pr.	5 12	6 52		8 46	5 4
11 C	Leon W. pap.	5 9	6 54		10 20	5 17
12 P	Juliusz pap. Zenon m.	5 7	6 56		11 50	5 34
13 S	Hermenegild m.	5 4	6 58		rano	5 59
14 N	**Wielkanoc.** Tyburcy i Walery	5 2	6 59		1 8	6 37
15 P	**Pon. Wielk.** Anastazya p.	5 0	7 1		2 6	7 34
16 W	Lambert m ☾	4 57	7 3		2 44	8 45
17 S	Anicet i Rudolf b.	4 55	7 5		3 7	10 4
18 C	Apoloniusz m.	4 53	7 7		3 23	11 23
19 P	Pafnucy m.	4 50	7 9		3 35	12 41
20 S	Agnieszka p.	4 48	7 11		3 43	1 56
21 N	**Przewodnia.** Anzelm b.	4 46	7 13		3 49	3 12
22 P	Soter i Kajus mm.	4 44	7 14		3 55	4 27
23 W	Wojciech b. i m.	4 41	7 16		4 2	5 47
24 S	Jerzy m.	4 39	7 18		4 10	7 5
25 C	Marek ewang. ●	4 37	7 20		4 20	8 30
26 P	Klet i Marceli	4 35	7 22		4 33	9 57
27 S	Roch i Teofil b.	4 33	7 24		4 54	11 23
28 N	**2 po W.** Witalis m.	4 30	7 26		5 28	rano
29 P	Piotr i Emilian mm.	4 28	7 28		6 20	12 36
30 W	Katarzyna Sen. Dni krzyżowe	4 26	7 30		7 35	1 27

Święta żydowskie: Pascha 9 kwietnia, drugie święto 10 kwietnia, siódme święto 15 kwietnia, koniec Paschy 16 kwietnia.

Kwiecień.

Kto nie liczy w młodości
Mrze za to w starości.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży.

Na niedziele Palmową: O wjeździe Chrystusa do Jeruzalem. Mat. 21.

Na Wielki Czwartek: O wieczerzy Pańskiej i umywaniu nóg Apostołom przez Chrystusa Pana. Jan 13.

Na Wielki Piątek: Pasya według św. Jana 18 i 19.

Na niedzielę Wielkanocną: O zmartwychwstaniu Pańskiem. Mar. 16.

Na poniedziałek Wielkanocny: O dwóch uczniach idących do Emaus. Łuk. 2.

Na niedzielę Przewodnią: O niewiernym Tomaszu. Jan 20.

Na niedzielę 2 po Wielkanocy: O Chrystusie dobrym pasterzu. Jan 10.

Odmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra 2 kwietnia o godz. 10 wieczorem.
● Pełnia 9 kwietnia o godz. 3 po południu.
☾ Ostatnia kwadra 16 kwietnia o godz. 12 w nocy.
● Nów 25 kwietnia o godz. 2 rano.

Niektóre wspomnienia narodowe.

4. Świetne pod Racławicami nad Moskwą zwycięztwo 1794 r. — 7. Pius IX. papież poświęca chorągiew legionów polskich 1849 r. — 8. Jadwiga na czele wojska w wyprawie na Węgry 1390 r. — Rzeź warszawska przez Moskali 1861 r. — 9. Oświadczenie drugiego rozbioru Polski 1793 r. — 10. Świetne zwycięztwo pod Iganiami 1831 r. — 16. Rzeź Oszmiany 1831 r. — 17. Powstanie w Warszawie pod Janem Kilińskim 1794 r. — 19. Świetna rozprawa z Austryakami pod Raszynem 1809 r. — 25. Wywieszanie zdrajców w Wilnie 1794 r. — 26. Trzeci rozbiór Polski 1795 r. — Moskale pod Nową wsią pobici, przechodzą do Księstwa 1863 r. — 29 Protestacya Poznańska przeciw wcieleniu do Niemiec 1849 r. — 30. Bitwa pod Miłosławiem 1848 r

Kalendarz stoletni.

Początek pogodny, 8 do 14 chłodno, od 16 do 19 pochmurno bez deszczu, 20 do 26 pogoda i nocne przymrozki, w końcu ciepło

Maj.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g.	m.	Słońca zach g.	m.	Znaki	Księżyca wsch g.	m.	Księżyca zach. g.	m.
1	S	Filip i Jakób ap.	4	24	7	32		9	15	2	1
2	C	Atanazy i Zygm.	4	21	7	33		10	40	2	23
3	P	Znalezienie św. K.	4	19	7	35		12	13	2	37
4	S	Floryan m., Monika wd	4	17	7	37		1	44	2	47
5	N	**3 po W.** Pius V pap.	4	15	7	39		3	14	2	55
6	P	Jan w Oleju	4	13	7	41		4	44	3	4
7	W	Domicella p.	4	11	7	43		6	15	3	13
8	S	**S. Stanisław B.**	4	9	7	44		7	47	3	22
9	C	Grzegorz Teol.	4	7	7	46		9	19	3	37
10	P	Izydor oracz.	4	5	7	48		10	44	3	58
11	S	Mamert.	4	4	7	50		12	52	4	31
12	N	**4 po W.** Pankracy m.	4	2	7	51		rano		5	21
13	P	Serwacy b.	4	0	7	53		12	40	6	27
14	W	Bonifacy m.	3	59	7	55		1	10	7	44
15	S	Zofia m.	3	57	7	57		1	29	9	5
16	C	Jan Nepomucen b.	3	55	7	58		1	41	10	22
17	P	Antonin b.	3	54	8	0		1	50	11	39
18	S	Eryk kr.	3	52	8	1		1	57	12	54
19	N	**5 po W.** Pudencyanna p.	3	50	8	3		2	4	2	8
20	P	Bernardyn w. Dni krzyż.	3	49	8	5		2	11	3	24
21	W	Wiktor m. Dni krzyż.	3	47	8	7		2	18	4	43
22	S	Helena kr Dni krzyż	3	46	8	8		2	27	6	7
23	C	**Wnieb. P.** Dezydery b.	3	44	8	9		2	39	7	34
24	P	Joanna wd.	3	43	8	11		2	57	9	3
25	S	Urban i Grzegorz pap.	3	42	8	13		3	26	10	22
26	N	**6 po W.** Filip Ner.	3	40	8	14		4	13	11	23
27	P	Jan pap.	3	39	8	15		5	22	rano	
28	W	German b.	3	38	8	17		6	49	12	2
29	S	Teodozya p. i m.	3	37	8	18		8	24	12	28
30	C	Feliks i Ferdynand kr.	3	36	8	20		9	59	12	43
31	P	Petronela i Aniela pp.	3	35	8	21		11	30	12	55

Święta żydowskie: 29 i 30 maja święto tygodniowe.

Maj.

Ten pan, zdaniem mojem,
Co przestał na swojem.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na niedzielę 3 po Wielkanocy: Maluczko, a już mnie nie ujrzycie. Jan 16.

Na niedzielę 4 po Wielkanocy: O odejściu Chrystusa Pana do Ojca. Jan 16.

Na niedzielę 5 po Wielkanocy: O prawdziwej modlitwie. Jan 16.

Na uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego: O Wniebowstąpieniu Pańskiem. Mar. 16.

Na niedziele 6 po Wielkanocy: O obietnicy zesłania Ducha św. Jan 15 i 16.

Odmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra 2 maja o godz. 5 rano.
🌕 Pełnia 9 maja o godz. 1 rano.
☾ Ostatnia kwadra 16 maja o godz. 7 wieczorem.
🌑 Nów 24 maja o godzinie 2 po południu.
☽ Pierwsza kwadra 31 maja o godz. 10 przed południem.

Wspomnienia narodowe.

2. Bolesław Śmiały zdobywa Kijów 1068 r. — Bitwa pod Wrześnią 1848 r. — 3. Prusacy wykonywują przysięgę wierności 1454 r. — Ogłoszenie Konstytucyi 1791 r. — Uwtorzenie Królestwa Polskiego 1815 r. — 5. Otwarcie biblioteki Raczyńskich w Poznaniu 1829 r. — 6. Utarczka pod Śremem 1848 r. — 9. Wywieszenie zdrajców w Warszawie 1794 r. — 14. Detronizacya Stanisława Poniatowskiego przez konfederatów barskich 1770 r. — 15. Stanisław Leszczyński uznany królem Lotaryngii 1736 r. — 26. Bitwa pod Ostrołęką 1831 r.

Kalendarz stoletni.

Maj. Od 1 do 8 piękne powietrze, następnie gorąco; tu i owdzie grzmoty z wielkiemi deszczami. 22 do 31 pogoda i susza.

Czerwiec.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g. m.	Słońca zach g. m.	Znaki	Ksieżyca wsch g. m.	Ksieżyca zach. g. m.
1	S	Nikodem m.	3 34	8 22		1259	1 4
2	N	**Ziel. Św.** Erazm m.	3 33	8 23		2 26	1 12
3	P	**Pon. Św.** Paula m.	3 32	8 25		3 55	1 20
4	W	Franciszka wd.	3 31	8 26		5 24	1 30
5	S	Bonifacy b. Suche dni †	3 30	8 27		6 55	1 43
6	C	Norbert b.	3 30	8 28		8 22	2 0
7	P	Robert op. Suche dni †	3 29	8 29		9 36	2 29
8	S	Medard b Suehe dni †	3 28	8 30		1032	3 10
9	N	Św. Trójca Prymus i Felicyan	3 28	8 30		11 9	4 11
10	P	Małgorzata kr.	3 28	8 31		1131	5 25
11	W	Barbara m.	3 27	8 32		1146	6 45
12	S	Onufry pust.	3 27	8 33		1158	8 5
13	C	**Boże Ciało.** Antoni z P.	3 27	8 33		rano	9 22
14	P	Bazyli b.	3 26	8 34		12 5	10 37
15	S	Wit i Modest mm.	3 26	8 34		1211	11 50
16	N	2 po Św. Benon b.	3 26	8 35		1219	1 4
17	P	Adolf b. Marcyan	3 26	8 35		1225	2 21
18	W	Marek i Marcelli mm.	3 26	8 36		1233	3 42
19	S	Gerwazy i Protazy mm	3 26	8 36		1243	5 7
20	C	Florentyna p.	3 26	8 36		1258	6 35
21	P	Alojzy Gonzaga	3 26	8 36		1 22	8 0
22	S	Paulin b.	3 27	8 37		2 0	9 10
23	N	3 po Św. Agrypina p.	3 27	8 37		3 2	9 59
24	P	Jan Chrzciciel	3 27	8 37		4 25	10 30
25	W	Prosper b.	3 27	8 37		6 1	10 49
26	S	Jan i Paweł mm.	3 28	8 37		7 40	11 2
27	C	Władysław kr.	3 28	8 37		9 14	11 13
28	P	Leon II pap. Wigilia	3 29	8 37		1045	11 21
29	S	**Piotr i Paweł ap.**	3 30	8 36		1213	11 29
30	N	4 po Św. Emilia i Lucyna pp.	3 31	8 36		1 42	11 39

Czerwiec.

Kto na przyjemności wydaje,
Wnet mu na potrzeb nie staje.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na uroczystość Zielonych Świątek: O zesłaniu Ducha św. Jan 14.

Na poniedziałek Świąteczny: O rozmowie Chrystusa Pana z Nikodemem. Jan 3.

Na uroczystość św. Trójcy: O władzy danej Chrystusowi i posłaniu Ap. Mat. 28.

Na uroczystość Bożego Ciała: O chlebie, co z nieba zstąpił. Jan 6.

Na niedzielę 2 po Świątkach: O wezwaniu na wielką ucztę. Łuk. 14.

Na niedzielę 3 po Świątkach: O zgubionej owcy i groszu. Łuk. 15.

Na uroczystość św. Piotra i Pawła: O opoce, na której Kościół zbudowany, i o władzy danej św. Piotrowi. Mat. 16.

Na niedzielę 4 po Świątkach: O obfitym Piotra połowie ryb. Łuk. 5.

Odmiany księżyca.

🌕 Pełnia 7 czerwca o godz. 12 w południe.
🌗 Ostatnia kwadra 15 czerwca o godz. 12 w południe.
🌑 Nów 21 czerwca o godz. 11 w nocy.
🌓 Pierwsza kwadra 29 czerwca o godz. 3 po poł.

Dnia 21 czerwca początek lata, dzień najdłuższy.

Niektóre wspomnienia narodowe.

2. Urodzenie Jana Sobieskiego 1624 r. — 6. Bitwa pod Szczekocinami 1794 r. — 11. Przywilej arcybiskupom gnieźnieńskim na koronacyą królów 1451 r. — 14. Otwarcie sejmu Targowiczan w Grodnie 1793 r. — 18. Ucieczka z Krakowa Henryka Walezyusza 1574 r. — Dymitr uroczyście do Moskwy przez Polaków wprowadzony 1605 r. — 23. Pogrzeb Kościuszki w Krakowie 1818 r. — 26. Koronacya w Gnieźnie Przemysława I 1295 r. — 28. Koniec 10-dniowej bitwy i zniesienie zupełne Kozaków pod Beresteczkiem 1651 r. — Sejm konfederacyjny ogłasza niepodległość Polski 1812 r.

Kalendarz stoletni.

Czerwiec. Do 10 chłodno; 11 do 19 pogoda, 19 do 24 ciepło, 25 do 31 pięknie.

Lipiec.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch. g.	m.	zach. g.	m.	Znaki	Księżyca wsch. g.	m.	zach. g.	m.
1	P	Juliusz m. Teobald	3	32	8	36		3	12	11	49
2	W	Nawiedz. PM.	3	32	8	36		4	40	rano	
3	S	Heliodor b.	3	33	8	35		6	7	12	5
4	C	Józef Kalasanty, Teodor b.	3	33	8	34		7	25	12	28
5	P	Karolina, Cyryl i Metody	3	34	8	34		8	27	1	5
6	S	Izujasz pr., Domicella p.	3	35	8	33		9	9	1	58
7	N	5 po Św. Klaudyusz m.	3	36	8	32		9	36	3	9
8	P	Elżbieta król.	3	38	8	32		9	52	4	29
9	W	Zenon m. Jan z Dukli	3	39	8	31		10	5	5	48
10	S	7 Braci śpiących	3	40	8	30		10	14	7	5
11	C	Pius pap. i m. Pelagia m.	3	41	8	29		10	21	8	21
12	P	Jan Gwalbert op.	3	42	8	28		10	27	9	36
13	S	Małgorzata p. Eugeni b.	3	44	8	27		10	34	10	49
14	N	6 po Św. Bonawentura	3	45	8	25		10	40	12	3
15	P	Rozesł. śś. Ap. Henryk	3	46	8	24		10	49	1	10
16	W	NPM. Szkaplerzna	3	48	8	23		11	2	2	42
17	S	Aleksy w. Berta p.	3	4·	8	22		11	21	4	8
18	C	Szymon z Lipnicy i Kamil w	3	51	8	20		11	50	5	33
19	P	Wincenty z Pauli i Makryna	3	52	8	19		rano		6	51
20	S	Czesław i Emilian w.	3	53	8	18		12	40	7	49
21	N	7 po Św. Daniel pr. Prakseda p.	3	55	8	16		1	54	8	28
22	P	Marya Magdalena	3	57	8	15		3	28	8	53
23	W	Apolinary b.	3	58	8	14		5	8	9	9
24	S	Krystyna p. i Kunegunda	4	0	8	12		6	48	9	19
25	C	Jakób ap. i Krzysztof ap.	4	1	8	10		8	24	9	28
26	P	Anna matka NPM.	4	3	8	8		9	56	9	36
27	S	Pantaleon i Natalia p.	4	4	8	7		11	27	9	46
28	N	8 po S. Botwid. Innocenty p.	4	6	8	5		12	57	9	56
29	P	Marta p. Serafina	4	8	8	4		2	27	10	11
20	W	Abdon m.	4	10	8	2		3	55	10	31
31	S	Ignacy Loj.	4	11	8	0		5	16	11	3

Święta żydowskie: 30 lipca zburzenie świątyni.

Lipiec.

Nie kupuj czego nie trzeba,
Nie zabraknie w czasie chleba

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na niedzielę 5 po Świątkach: O sprawiedliwości Faryzeuszów. Mat. 5.

Na niedzielę 6 po Świątkach: O nakarmieniu 4000 ludzi. Mar. 8.

Na niedzielę 7 po Świątkach: O fałszywych prorokach. Mat. 7.

Na niedzielę 8 po Świątkach: O niesprawiedliwym szafarzu. Łuk. 16.

Odmiany księżyca.

● Pełnia 6 lipca o godz. 12 w nocy.
☾ Ostatnia kwadra 15 lipca o godz. 4 przed południem.
● Nów 22 lipca o godz 6 przed południem.
☽ Pierwsza kwadra 28 lipca o godz. 9 wieczorem.

Niektóre wspomnienia narodowe.

3. Pobicie Kozaków pod Zborowem 1649 r. — 4. Konrad sprowadza Krzyżaków do Polski 1228 r. — 9. Spalenie Nakła przez Krzyżaków 1330 r. — 10. Aryanie wypędzeni z Polski 1660 r. — 13. Oblężenie Warszawy przez Prusaków 1794 r. — 15. Zupełne zniesienie Krzyżaków pod Grunwaldem 1410 r. — 17. Pamiętne pod Dubienką zwycięstwo nad Moskwą 1792 r. — 19. Hołd Alberta księcia pruskiego 1569 r. — 23. Targowiczanie podpisują rozbiór kraju 1793 r. — 24. Jan Sobieski wyjeżdża z Warszawy na odsiecz Wiednia 1683 r. — 27. Wjazd Napoleona do Poznania 1806 r.

Kalendarz stoletni.

Lipiec. W pierwszych dniach upały i pogoda, 17 do 25 naprzemian burze i wiatry, do końca piękne powietrze.

Sierpień.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g. m.	Słońca zach g. m.	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach g. m.
1	C	Piotr w okow Alfons	4 13	7 58		6 23	1151
2	P	NPM. Anielska	4 15	7 56		7 11	rano
3	S	Znalez. św. Szczepana	4 17	7 54		7 41	1257
4	N	9 po Sw. Dominik w.	4 18	7 52		8 1	2 13
5	P	NPM. Śnieżna	4 20	7 50		8 14	3 32
6	W	Przemienienie Pańskie	4 22	7 48		8 23	4 51
7	S	Kajetan w.	4 24	7 46		8 29	6 8
8	C	Cyryak m.	4 25	7 44		8 36	7 22
9	P	Roman m.	4 27	7 42		8 42	8 36
10	S	Wawrzyniec m. i Bogdan w.	4 29	7 40		8 49	9 50
11	N	10 po Sw. Zuzanna p. i m.	4 31	7 38		8 57	11 4
12	P	Klara p.	4 32	7 36		9 7	1223
13	W	Hipolit m.	4 34	7 34		9 23	1 45
14	S	Euzebiusz w. Dymitr m. †	4 36	7 31		9 46	3 10
15	C	**Wniebowzięcie PM.**	4 38	7 29		10 24	4 31
16	P	Roch i Jacek wyzn.	4 40	7 27		11 25	5 38
17	S	Anastazy b. i Miron m.	4 41	7 25		rano	6 24
18	N	11 po Sw. Firmin m	4 43	7 23		12 49	6 54
19	P	Benigna p. Rufin	4 45	7 20		2 27	7 12
20	W	Bernard op. Samuel	4 47	7 18		4 9	7 26
21	S	Joanna wd. i Stefan kr.	4 49	7 16		5 48	7 36
22	C	Symforyan m.	4 51	7 13		7 26	7 45
23	P	Zacheusz b. Joachim.	4 52	7 11		8 59	7 54
24	S	Bartłomiej ap.	4 54	7 9		10 33	8 4
25	N	12 po Sw. Ludwik kr. Róża p.	4 56	7 6		12 7	8 17
26	P	Zefiryn m.	4 58	7 4		1 38	8 35
27	W	Cezary b.	5 0	7 2		3 4	9 3
28	S	Augustyn b.	5 2	6 59		4 18	9 46
29	C	Ścięcie św. Jana	5 4	6 57		5 12	1046
30	P	Feliks m.	5 6	6 54		5 46	12 0
13	S	Rajmund wyzn.	5 7	6 52		6 7	rano

Sierpień.

Pierwszy grosik oszczędzony
Może wyladz miliony.

Dochód.	M.	f	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży.

Na niedzielę 9 po Świątkach: O zburzeniu Jerozolimy. Łuk. 19.

Na niedziele 10 po Świątkach: O faryzeuszu i celniku. Łuk. 18.

Na uroczystość Wniebowzięcia NMP.: O Marcie i Maryi. Łuk. 10.

Na niedzielę 11 po Świątkach: O uzdrowieniu głuchoniemego. Mar. 7.

Na niedzielę 12 po Świątkach: O miłosiernym Samarytaninie. Łuk. 10.

Odmiany księżyca.

🌕 Pełnia 5 sierpnia o godz. 3 po południu.
🌗 Ostatnia kwadra 13 sierpnia o godz. 6 po południu.
🌑 Nów 20 sierpnia o godz. 2 po południu.
🌓 Pierwsza kwadra 27 sierpnia o godz. 7 przed poł.

Niektóre wspomnienia narodowe.

1. Urodzenie Zygmunta Augusta 1520 r. — 3. Dembiński wchodzi do Warszawy 1831 r. — 8. Wojska polskie stają przeciw Turkom pod Chocimem 1621 r. — 10. Zygmunt brandenburski wkracza do Polski 1383 r. — 12. Moskale zajmują Wilno 1794 r. — 14. Wjazd Bolesława Wielkiego do Kijowa 1018 r. — 18. Uroczysty wjazd posłów polskich do Paryża 1573 r. — 22. Zwycięstwo nad Tatarami pod Obertynem 1530 r. — 24. Pobicie Szwedów pod Trzemesznem 1656 r. — 28. Bunt Moskwy przeciw Polakom 1611 r.

Kalendarz stoletni.

Sierpień. Z początku pogoda, później deszcz przepaduje; wiatry zachodnie, 20 do 30 bardzo chłodne noce.

Wrzesień.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g. m.	Słońca zach g. m.	Znaki	Księżyca wsch g. m.	Księżyca zach. g. m.
1	N	13 po Św. Idzi op. i Lupus m.	5 9	6 49		6 12	1 19
2	P	Stefan kr. Maksym.	5 11	6 47		6 33	2 39
3	W	Bronisława p.	5 13	6 44		6 40	3 56
4	S	Rozalia p.	5 15	6 42		6 46	5 11
5	C	Wawrzyniec m. Wiktor b.	5 16	6 39		6 53	6 24
6	P	Zacharyasz pr.	5 18	6 37		6 58	7 37
7	S	Regina p. Wigilia	5 20	6 35		7 6	8 52
8	N	14 po Św. Narodzenie NPM.	5 22	6 32		7 15	10 10
9	P	Gorgoniusz m.	5 23	6 30		7 29	11 30
10	W	Mikołaj z Tol.	5 25	6 27		7 48	12 52
11	S	Prot i Jacek mm.	5 27	6 25		8 20	2 13
12	C	Walery i Salezy, Gwidon w.	5 29	6 22		9 8	3 25
13	P	Eulogiusz b.	5 31	6 19		10 2	4 18
14	S	Podw. św. Krzyża	5 33	6 17		11 51	4 53
15	N	15 po Św Nikodem m.	5 34	6 14		rano	5 16
16	P	Kornel i Cypryan	5 36	6 11		1 28	5 31
17	W	5 ran św. Franc.	5 38	6 9		3 8	5 43
18	S	Tomasz z Wil. Suche. dni	5 40	6 7		4 45	5 51
19	C	January m.	5 42	6 4		6 22	6 0
20	P	Eustachiusz m. Suche dni †	5 44	6 1		7 58	6 11
21	S	Mateusz ap. Suche dni †	5 46	5 59		9 34	6 23
22	N	16 po Św. Maurycy m.	5 48	5 56		11 11	6 39
23	P	Tekla p. i m.	5 49	5 54		12 43	7 3
24	W	Gerard b.	5 51	5 51		2 4	7 40
25	S	Aurelia, Władysław z Giel.	5 53	5 49		3 7	8 35
26	C	Józefat b. i Justyna	5 55	5 46		3 48	9 47
27	P	Przenies. św. Stanisława	5 57	5 44		4 14	11 6
28	S	Wacław kr. i m.	5 59	5 41		4 30	rano
29	N	17 po Św. Michał arch.	6 0	5 39		4 42	12 26
30	P	Hieronim w. Zofia	6 2	5 36		4 50	1 43

Święta żydowskie: 19 września Nowy Rok 5656. Drugie święto 20 września. Dnia 28 września święto Pojednania.

Wrzesień.

Grosz okragły, kiedy z ręki,
Gdy do reki, to ma seki

Dochód.	M	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na niedzielę 13 po Świątkach: O dziesięciu trędowatych. Łuk. 17.

Na uroczystość Narodzenia NPM.: Księgi rodzaju. Mat 1.

Na niedzielę 14 po Świątkach: O służeniu Bogu i mamonie Mat. 6.

Na niedzielę 15 po Świątkach: O wskrzeszeniu młodzieńca w Naim. Łuk. 7.

Na niedzielę 16 po Świątkach: O uzdrowieniu opuchłego. Łuk. 14.

Na niedzielę 17 po Świątkach: O przykazaniu: Miłuj Boga i bliźniego. Mat. 22.

Odmiany księżyca.

🌕 Pełnia 4 września o godz. 7 rano.
🌗 Ostatnia kwadra 12 września o godz. 6 przed połud.
🌑 Nów 18 września o godz. 10 wieczorem.
🌓 Pierwsza kwadra 25 września o godz. 7 wieczorem.
Dnia 23 września początek jesieni, porównanie dnia z nocą.

Niektóre wspomnienia narodowe.

2. Poseł pruski żąda odstąpienia Wielkopolski 1793 r. — 3. Wilno przez Krzyżaków oblężone 1390 r — 7. Stanisław Poniatowski ogłoszony królem 1764 r. — Krukowiecki poddaje Warszawę 1831 r. — 8. Matka Boska w Częstochowie królową Polski ukoronowana 1667 r. — Moskale wchodzą do Warszawy 1831 r. — 12. Obrona Wiednia przez Jana Sobieskiego 1683 r. — 13. Uroczysty wjazd Jana Sobieskiego do Wiednia 1683 r. — 24. Śmierć hetmana Jana Chodkiewicza 1621 r. — 27. Zniesienie Krzyżaków pod Połowcami 1331 r. — Sławne pod Kircholmem zwycięstwo nad Szwedami 1605 r. — Śmierć Piotra Skargi 1612 r.

Kalendarz stoletni.

Od początku wietrzno i dżdżysto, od 8 do 18 pogoda, 18 do 24 chłodno i mgły, 24 do 30 ciepło.

Październik.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch. g. m.	Słońca zach. g. m.	Znaki	Księżyca wsch. g. m.	Księżyca zach. g. m.
1	W	Remigiusz b.	6 4	5 34		4 57	2 59
2	S	ŚS. Aniołowie Stróż.	6 6	5 31		5 4	4 13
3	C	Kandyd m.	6 7	5 29		5 10	5 26
4	P	Franciszek Seraf. w.	6 9	5 26		5 16	6 40
5	S	Placyd m.	6 11	5 24		5 25	7 56
6	N	18 po Św. Brunon w.	6 13	5 21		5 37	9 16
7	P	Justyna p.	6 15	5 19		5 55	10 40
8	W	Brygida wd.	6 17	5 17		6 22	12 1
9	S	Dyonizy m.	6 19	5 14		7 4	1 14
10	C	Franciszek Borg. w.	6 21	5 12		8 6	2 13
11	P	Placyda p. Gereon	6 23	5 9		9 28	2 54
12	S	Maksymilian b.	6 25	5 7		10 0	3 19
13	N	19 po Św. Edward kr.	6 27	5 4		rano	3 37
14	P	Kalixt pap.	6 29	5 2		12 35	3 49
15	W	Jadwiga wd. Teresa	6 31	5 0		2 10	3 59
16	S	Wincenty Kadł.	6 33	4 57		3 44	4 8
17	C	Florentyn b.	6 35	4 55		5 20	4 17
18	P	Łukasz ewang.	6 37	4 53		6 56	4 27
19	S	Piotr z Alkant	6 39	4 50		8 33	4 42
20	N	20 po Św. Jan Kanty, Irena p.	6 41	4 48		10 9	5 3
21	P	Urszula p.	6 43	4 46		11 39	5 35
22	W	Kordula p. Brunon	6 45	4 44		12 53	6 24
23	S	Jan Kapistran w.	6 47	4 41		1 44	7 31
24	C	Rafał arch.	6 49	4 39		2 16	8 49
25	P	Kryspin m.	6 50	4 37		2 36	10 10
26	S	Ewaryst pap.	6 52	4 34		2 50	11 27
27	N	21 po Św. Sabina p.	6 54	4 32		2 59	rano
28	P	Szymon i Tad.	6 56	4 30		3 6	12 44
29	W	Narcyz b. Euzebia p.	6 58	4 28		3 13	1 58
30	S	Edmund b. Marcel m.	7 1	4 26		3 19	3 12
31	C	Wolfgang b. Wigilia †	7 3	4 24		3 26	4 26

Święta żydowskie: 3 paźdz. Kuczki. 4 drugie święto Kuczek. 10 koniec Kuczek. 11 Święto Zakonu.

Październik.

Co się trudno furą zwiezie,
Łatwo garścią z domu lezie.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na niedzielę 18 po Świątkach: O trędowatym, Mat. 9.

Na niedzielę 19 po Świątkach: O szacie godowej. Mat. 22.

Na niedzielę 20 po Świątkach: O uzdrowieniu syna królewskiego. Jan. 4.

Na niedzielę 21 po Świątkach: O złośliwym słudze. Mat 18.

Odmiany księżyca.

🌕 Pełnia 3 października o godz. 12 w nocy.
🌗 Ostatnia kwadra 11 października o godz. 3 po południu.
🌑 Nów 18 października o godzinie 7 przed południem.
🌓 Pierwsza kwadra 25 października o godz. 12 w poł.

Wspomnienia narodowe.

7. Klęska cecorska. — Śmierć Żółkowskiego 1620 r. — 9. Zwycięstwo Jana Sobieskiego pod Parkanami 1683 r. — 13. Poseł moskiewski porywa z sejmu i uwozi w głąb Moskwy protestujących senatorów 1767 r. — 16. Uroczysty obchód sypania mogiły Kościuszki 1820 r. — 19. Józef Poniatowski ginie pod Lipskiem 1813 r. — Śmierć Bolesława Krzywoustego 1139 r. — 27. Protestacya przeciw rozbiorowi Polski 1773 r.

Kalendarz stoletni.

W początkach października piękne powietrze, noce zimne, 10 do 17 deszcz z wiatrem, 18 do 26 pogoda, 27 do 31 piękne powietrze, noce zimowe.

Listopad.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g. m.		Słońca zach g. m.		Znaki	Księżyca wsch. g. m.		Księżyca zach g. m.	
1	P	**Wszyscy św.**	7	5	4	22		3	35	5	41
2	S	Dzień Zaduszny	7	7	4	2		3	46	7	1
3	N	22 po Św. Hubert b.	7	9	4	18		4	1	8	23
4	P	Karol Borom. b.	7	11	4	16		4	25	9	46
5	W	Elżbieta i Zacharyasz	7	13	4	14		5	3	11	4
6	S	Leonard w.	7	15	4	12		6	0	12	8
7	C	Engelbert m.	7	17	4	10		7	16	12	53
8	P	Koronaci 4.	7	19	4	8		8	45	1	23
9	S	Teodor m.	7	21	4	6		10	17	1	43
10	N	23 po Św. Andrzej z Akwinu.	7	23	4	4		11	50	1	55
11	P	Marcin b.	7	25	4	3		rano		2	6
12	W	5 braci Polaków	7	27	4	1		1	20	2	15
13	S	Stanisław Kostka	7	29	3	59		2	50	2	23
14	C	Serapion m.	7	31	3	58		4	23	2	33
15	P	Giertruda p. Leopold.	7	33	3	56		5	57	2	47
16	S	Edmund b.	7	35	3	55		7	33	3	4
17	N	24 po Św. Salomea p.	7	37	3	53		9	7	3	30
18	P	Poś. baz. ś. Piotr. Paw.	7	39	3	52		10	30	4	12
19	W	Elżbieta wd.	7	41	3	50		11	32	5	12
20	S	**Ofiar. NPM.** (Dz. modl.)	7	42	3	49		12	13	6	27
21	C	Feliks de Val.	7	44	3	48		12	37	7	48
22	P	Cecylia p.	7	46	3	47		12	54	9	9
23	S	Klemens pap. i m.	7	48	3	45		1	6	10	28
24	N	25 po Św. Chryzogon m.	7	49	3	44		1	13	11	42
25	P	Katarzyna p. i m.	7	51	3	43		1	21	rano	
26	W	Grzegorz cudotw.	7	53	3	42		1	28	12	55
27	S	Waleryan b. Jozafat pust.	7	55	3	41		1	34	2	8
28	C	Rufin m.	7	56	3	40		1	43	3	23
29	P	Saturnin m	7	58	3	39		1	53	4	40
30	S	Andrzej ap.	8	0	3	38		2	6	6	2

Listopad.

Nie ten bogaty, co ma skarków krocie,
Lecz ten, co liczy i żyje w cnocie.

Dochód.	M	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na uroczystość Wszystkich Świętych: Ośm błogosławieństw. Mat. 5.

Na dzień zaduszny: O wskrzeszeniu umarłych. Jan 5.

Na niedzielę 22 po Świątkach: O groszu czynszowym Mat. 22.

Na niedzielę 23 po Świątkach: O wskrzeszeniu córki Jaira. Mat. 9.

Na niedzielę 24 po Świątkach: O trędowatym i paralityku. Mat. 8.

Na niedzielę 25 po Świątkach: Chrystus uspokaja wiatry i morze. Mat. 8.

Odmiany księżyca.

Pełnia 2 listopada o godz. 4 po południu.
Ostatnia kwadra 9 listopada o godz. 12 w nocy.
Nów 16 listopada o godz 6 wieczorem.
Pierwsza kwadra 5 listopada o godz. 4 po południu.

Niektóre wspomnienia narodowe.

3. Henryk Dąbrowski wzywa do broni 1806 r. — 5. Protestacya Moskwy przeciw poprawie rządu w Polsce 1788 r. — Dąbrowski wchodzi do Poznania 1806 r. — 11. Władysław III ginie pod Warną 1441 r. — Świetne nad Turkami pod Chocimem zwycięstwo 1673 r. — 16. Wcielenie rzplitej krakowskiej do Austryi 1846 r — 18. Szwedzi oblegają Częstochowę 1653 r. — 28. Śmierć Bolesława Wielkiego 1025 r. — 30. Polacy zdobywają Somo-Sierra 1808 r.

Kalendarz stoletni.

Listopad: Na początku deszcz, 9 do 16 mgły. 17 do 23 pogodne zimne dnie, 24 do 30 naprzemian deszcze i pogoda.

Grudzień.

Dnie		Święta rzymskie.	Słońca wsch g.	m	Słońca zach g.	m.	Znaki	Księżyca wsch g.	m.	Księżyca zach. g.	m.
1	N	I Adw. Eligiusz i Arnold	8	1	3	37	♉	2	27	7	26
2	P	Bibianna p. 🌕	8	3	3	36	♊	3	0	8	48
3	W	Fracciszek Ksaw.	8	4	3	36	♊	3	52	9	59
4	S	Barbara p.	8	6	3	35	♋	5	4	10	51
5	C	Piotr Chryz.	8	7	3	34	♋	6	31	11	25
6	P	Mikołaj b.	8	9	3	34	♌	8	3	11	48
7	S	Ambroży b. Wigilia †	8	10	3	33	♌	9	36	12	3
8	N	2 Adw. Niepok. Pocz. NPM.	8	11	3	33	♍	11	5	12	15
9	P	Leokadya i Walerya 🌗	8	13	3	33	♍	rano		12	24
10	W	NPM. Loretańska	8	14	3	32	♎	12	34	12	33
11	S	Damazy pap.	8	15	3	32	♎	2	3	12	41
12	C	Konstanty i Aleks. mm.	8	16	3	32	♏	3	34	12	52
13	P	Łucya p. Otylia p.	8	17	3	32	♏	5	6	1	7
14	S	Spirydyon b. Nikazy	8	18	3	32	♏	6	39	1	29
15	N	3 Adw. Euzebiusz b. i Wiktor m.	8	19	3	32	♐	8	5	2	3
16	P	Ananiasz, Adelajda 🌑	8	20	3	32	♐	9	17	2	55
17	W	Łazarz b.	8	21	3	32	♑	10	7	4	5
18	S	Gracyan b. Suche dni †	8	21	3	33	♑	10	38	5	25
19	C	Nemezeusz m.	8	22	3	33	♒	10	58	6	49
20	P	Teofil m. Suche dni †	8	22	3	33	♒	11	12	8	8
21	S	Tomasz ap. Suche dni †	8	23	3	33	♒	11	21	9	25
22	N	4 Adw. Zenon i Flawian m.	8	23	3	34	♓	11	28	10	39
23	P	Wiktor p.	8	24	3	35	♓	11	34	11	51
24	W	Adam i Ewa Wigilia † 🌓	8	24	3	36	♈	11	41	rano	
25	S	**Narodzenie Pańskie**	8	25	3	36	♈	11	49	1	4
26	C	**Szczepan m.**	8	25	3	37	♈	11	58	2	19
27	P	Jan Ewangielista	8	25	3	38	♉	12	10	3	38
28	S	Młodzianki, Domicyan m.	8	25	3	39	♉	12	27	5	1
29	N	po Boż. Nar. Tomasz b.	8	25	3	40	♊	12	54	6	24
30	P	Dawid kr.	8	25	3	41	♊	1	37	7	40
31	W	Sylwester. Melania 🌕	8	25	3	42	♋	2	43	8	41

Grudzień.

Pamiętaj rozchodzie
Żyć z przychodem w zgodzie.

Dochód.	M.	f.	Rozchód.	M.	f.

Zapiski.

Ewangelie czyta nam Kościół Boży:

Na uroczystość Niepok. Pocz. NPM.: O poselstwie anioła.

Na niedzielę 1 Adwentu: O znakach dnia sądnego. Łuk. 21.

Na niedzielę 2 Adwentu: O Janie św. we więzieniu.

Na niedzielę 3 Adwentu: O świadectwie Jana św. Jan 1.

Na niedzielę 4 Adwentu: Za panowania Tyberyusza. Łuk. 3.

Na uroczystość Narodzenia Chrystusa Pana: O narodzeniu Chrystusa Pana: Łuk. 2.

Na urocz. św. Szczepana: O posłaniu proroków. Mat. 23.

Na niedz. po Bożem Narodz.: O proroctwie Symeona i Anny. Łuk. 2.

Odmiany księżyca.

Pełnia 2 grudnia o godz. 8 rano.
Ostatnia kwadra 9 grudnia o godz. 8 przed południem.
Nów 16 grudnia o godz. 7 rano.
Pierwsza kwadra 24 grudnia o godz. 6 rano.
Pełnia 31 grudnia o godz. 9 wieczorem.

Dnia 31 grudnia początek zimy. — Dzień najkrótszy.

Niektóre wspomnienia narodowe.

10. Napoleon w Warszawie 1812 r. — 13. Stefan Batory ogłoszony królem 1575 r. — 14. Kanonik Baryczko utopiony z rozkazu Kazimierza Wielkiego 1349 r. — 16. Pobicie Szwedów na wyspie Alsen 1658 r. — Śmierć Jana Kazimierza 1672 r. — 19. Napoleon przybywa do Warszawy 1806 r. — 23. Jan Sobieski przybywa po kompanii do Krakowa 1683 r. — 24. Nadanie konstytucyi Polsce kongresowej i urodzenie Adama Mickiewicza 1815 r. — 27. Potwierdzenie unii z Litwą w Krakowie 1499 r. — 28. Koronacya Zygmunta III 1587 r. — 29. Walny sejm w Warszawie 1590 r.

Kalendarz stoletni.

Od 1 do 6 śnieg pruszy, 7 do 10 mroźne powietrze, 11 do 17 odwilż i śnieg, 20 do 24 dosyć zimno, 25 do 31 spadną w niektórych okolicach wielkie śniegi.

Kalendarz słowiański.

	Styczeń.	Luty.	Marzec.	Kwiecień.
1	Mieczysław	Żegota	Budzisław	Zbigniew
2	Strzeżysław	Miłosława	Radosław	Sudomir
3	Włastymiła	Ścibor	Sławomiła	Mnożysław
4	Dobromir	Witosława	Kazimierz ś.	Wratysław
5	Właatybór	Dobrochna	Pakosław	Bożywój bł.
6	Bojomir	Bohdana bł.	Wojsław	Świętobór bł.
7	Światosław	Sulisław bł.	Bogowit bł.	Przesław
8	Mścisław	Gniewomir	Miłogost	Radosław
9	Władymira	Gorysława	Mścisława	Dobrosława
10	Dobrosław	Tomiła bł.	Bożesław	Gorysław
11	Krzesimir	Świętochna	Ludosława	Jaromir
12	Czesława	Radzyn ś.	Świątosz	Lubosław
13	Bogumir	Jordan ś.	Niecisław	Przemysław
14	Radogost	Niemir	Bożena	Myślimir
15	Domosław	Szczesław	Długomir	Wacław bł.
16	Włodzimierz	Milada bł.	Ojcosław	Nosisław
17	Rościsław	Świętorad	Zbigniewa	Krasisław
18	Jaropełk	Wielosława	Boguchwał	Gościsław
19	Ratymir	Czcisława bł.	Bohdan	Władymir
20	Przeździsław	Lubomił	Polemir	Czesław m.
21	Jarosława	Onosława	Błogosław	Drogomił
22	Witosław	Wrócisław	Godysław	Strzeżymir
23	Wrócisława	Przeździsława	Czcimisław	Wojciech ś.
24	Chwalibóg	Bogusz	Zbisław	Jerzy ś.
25	Miłosz	Sławobój	Lubomira	Jarosław
26	Skarbimir	Mirosław	Więcysław	Spitymir
27	Przybysław	Wiarosława	Świętobój	Bogufał
28	Radomir	Tworzymir	Bohdar bł.	Żywisław
29	Zdzisław	Lech, Czech, [Rus	Krzesław	Sogosław
30	Dobrogniewa		Szukosław	Chwalisława
31	Spitogniew		Dobromira	

Kalendarz słowiański.

	Maj.	Czerwiec.	Lipiec.	Sierpień.
1	Lubomir	Światopełk	Bogusław	Rolisław
2	Witymir	Ratysław	Ojcomir	Światosława
3	Świętosława	Bratumiła	Miłosław	Letosław
4	Wieńczysław	Litomił	Wielisław	Ostromir bł.
5	Chocisław	Dobromił	Prokop	Stanisław ś.
6	Gościwid bł.	Cichomir	Izasław	Chlebosław
7	Ludomiła ś.	Wisław bł.	Krasnoroda	Olech ś.
8	Stanisław ś.	Wyszosław	Chwalimir	Niezamyśl
9	Bożerad bł.	Sławój	Strachota	Borys i Chleb
10	Cierpimir	Bogumił ś.	Radziwój	Wawrzyniec
11	Ludowit	Radomił	Olcha ś.	Włodzimira
12	Wszemił	Wyszomir	Tolimir bł.	[illegible]ława bł.
13	Cichosław	Chotymir	Radomiła	Rosław
14	Dobiesław	Przedzimir	Dobrogost	Dobrowój
15	Strzeżysława	Wit ś.	Radosław	Jacław ś.
16	Wieńczysław	Budzimir	Dzierżysława	Domorad
17	Sławomił	Drogomyśl	Dzierżykraj	Miron ś.
18	Wszesław	Długosław	Unisław	Bronisława
19	Krzesomyśl	Bożysław	Wodzisław	Bolesław
20	Bronimir	Bogna ś.	Czesław	Sobiesław
21	Przesława bł.	Domysław	Stosław	Kazimira
22	Wisława bł.	Broniwój	Bolesława	Radomił
23	Budziwój	Wanda	Żelisław	Cichomir
24	Tomira	Janisław	Lubomira	Cieszymir
25	Borysława	Włastymił	Sławosz	Namysław
26	Wiecymił	Rozmysław	Mirosława	Włastymira
27	Rusław	Władysław	Wszebor	Przedzisław
28	Jaromir	Zbroisław	Świętomir	Wyszomir
29	Boguchwała	Wyszomir	Cierpisława	Racibor bł.
30	Sulimir	Cichosława	Ludomir	Szczęsny ś.
31	Bożesława		Zdobysław	Świętosław

Kalendarz słowiaski.

	Wrzesień.	Październik.	Listopad.	Grudzień.
1	Dzierżysław	Znatysław	Warcisław	Samosław
2	Czcibóg	Stanimir	Witymir	Szulisława
3	Przesława ś.	Siemian	Chwalisław	Wiślimir
4	Rościsława	Bratysław	Mściwój	Lubomiła
5	Wodzisław	Zasław	Sławomir bł.	Spitosława
6	Drogowit	Bronisław	Wszewład	Jarogniew
7	Domosława	Rosława	Żytomir	Ludomyśl
8	Radosława	Wojsława	Sędziwój	Boguwola
9	Sobiebór	Dogomost	Bogodar	Wyszosława
10	Władybój	Tomił	Ludomir	Radzisława
11	Iścisław	Dobromiła	Spitosław	Wojmir
12	Radzimir	Grzmisław	Nowosław	Wolidar
13	Chronisław	Ziemisław	Wszerad	Władysława
14	Ziemomysł	Dzierżymir	Wodzimir	Sławibor
15	Budzimił	Długosława	Przebysław	Wolimir
16	Sędzisław	Radzisław	Radomir	Zdzisława
17	Drogosław	Żytysława	Zbisława	Żyrosław
18	Dobrowit	Bratumił	Stanisław	Wszemir
19	Krzepimir	Ziemowit bł.	Drogomira	Mścigniew
20	Myślisław	Budzisława	Sędzimir	Bogumiła
21	Bożydar	Daromiła	Sław	Tomisław bł.
22	Zelimir	Przybysława	Wszemiła	Drogomir
23	Bogusława	Włastymir	Miływój	Sławomira
24	Homir	Siemisław	Darosław	Godysława
25	Świętopełk	Samomysł	Chwalimira	Grzymisława
26	Ładysław bł.	Lutosław	Lechosław	Wróciwój
27	Damian	Witomił	Tomir	Radomyśl
28	Wacław ś.	Władybóg	Gościsław	Godzisław
29	Dadzibóg	Dalelił	Przemyśl	Gosław bł.
30	Imisław	Przemysława	Ludosław	Ludomił
31		Godzimir		Lasota

W roku 1895 upływa lat:

Od stworzenia świata - - - - -	5844
Od narodzenia Chrystusa Pana - - -	1895
Od męki i śmierci Chrystusa - - - -	1862
Od zburzenia Jerozolimy - - - -	1823
Od zaprowadzenia Chrześciaństwa w Polsce przez Mieczysława 965 roku - - - -	930
Od wynalazku nut muzycznych - - -	867
Od odkrycia żup solnych w Wieliczce - -	662
Od wynalazku igły magnesowej - - -	593
Od założenia akademii krakowskiej - - -	531
Od wynalazku prochu - - - - -	515
Od połączenia Litwy z Polską - - -	509
Od zwycięstwa Polaków nad Krzyżakami pod Grunwaldem - - - - - -	483
Od wynalazku sztuki drukarskiej - - -	455
Od odkrycia Ameryki przez Kolumba - -	403
Od unii Litwy z Polską - - - -	326
Od założenia pierwszej drukarni w Poznaniu -	318
Od wprowadzenia kalendarza gregoryańskiego -	313
Od obrony Częstochowy - - - -	240
Od wynalazku zegarów ściennych - - -	238
Od zwycięstwa Jana Sobieskiego pod Wiedniem -	222
Od pierwszego rozbioru Polski (1772) - -	123
Od zaprowadzenia konstytucyi 3 maja - -	104
Od drugiego rozbioru Polski (1793) - - -	102
Od powstania Kościuszki w Krakowie 1794 r. -	101
Od trzeciego rozbioru Polski (1795) - - -	100
Od wynalezienia maszyny parowej przez James Watta	100
Od śmierci ostatniego króla polskiego - -	99
Od zabezpieczenia narodowości pols. p. trakt. wied.	80
Od powstania w Warszawie 29 listopada 1830 r. -	65
Od wynalazku pierwszej kolei żelaznej - -	65
Od wynalazku maszyn do szycia - - -	50
Od ur. Wilhelma II cesarza niem., króla pruskiego	36
Od ogłoszenia cesarstwa niemieckiego - -	24
Od wstąpienia na stolicę Apostolską Leona XIII -	17
Od wstąpienia na tron pruskiego króla Wilhelma II	7

Tabela procentowa w walorze markowym

NA ROK.

Kapitał M.	3% M.	f.	3½% M.	f.	4% M.	f.	4½% M.	f.	5% M.	f.	6% M.	f.
1	—	3	—	3,5	—	4	—	4,5	—	5	—	6
2	—	6	—	7	—	8	—	9	—	10	—	12
3	—	9	—	10,5	—	12	—	13,5	—	15	—	18
4	—	12	—	14	—	16	—	18	—	20	—	24
5	—	15	—	17,5	—	20	—	22,5	—	25	—	30
6	—	18	—	21	—	24	—	27	—	30	—	36
7	—	21	—	24,5	—	28	—	31,5	—	35	—	42
8	—	24	—	28	—	32	—	36	—	40	—	48
9	—	27	—	31,5	—	36	—	40,5	—	45	—	54
10	—	30	—	35	—	40	—	45	—	50	—	60
20	—	60	—	70	—	80	—	90	1	—	1	20
30	—	90	1	05	1	20	1	35	1	50	1	80
40	1	20	1	40	1	60	1	80	2	—	2	40
50	1	50	1	75	2	—	2	25	2	50	3	—
60	1	80	2	10	2	40	2	70	3	—	3	60
70	2	10	2	45	2	80	3	15	3	50	4	20
80	2	40	2	80	3	20	3	60	4	—	4	80
90	2	70	3	15	3	60	4	05	4	50	5	40
100	3	—	3	50	4	—	4	50	5	—	6	—
200	6	—	7	—	8	—	9	—	10	—	12	—
300	9	—	10	50	12	—	13	50	15	—	18	—
400	12	—	14	—	16	—	18	—	20	—	24	—
500	15	—	17	50	20	—	22	50	25	—	30	—
600	18	—	21	—	24	—	27	—	30	—	36	—
700	21	—	24	50	28	—	31	50	35	—	42	—
800	24	—	28	—	32	—	36	—	40	—	48	—
900	27	—	31	50	36	—	40	50	45	—	54	—
1000	30	—	35	—	40	—	45	—	50	—	60	—
2000	60	—	70	—	80	—	90	—	100	—	120	—
3000	90	—	105	—	120	—	135	—	150	—	180	—
4000	120	—	140	—	160	—	180	—	200	—	240	—
5000	150	—	175	—	200	—	225	—	250	—	300	—

Papież i książęta Kościoła katolickiego.

Leon XIII, Papież, (Joachim Pecci) w rzędzie Papieżów 263. Urodził się w Carpineto 2 marca 1810; na księdza wyświęcony 31 grudnia 1837; biskupem mianowany 17 stycznia 1843; kardynałem 19 grudnia 1853; papieżem obrany 20 lutego 1878; koronowany 3 marca 1878.

Sekretarzem stanu, czyli pierwszym ministrem Papieża jest kardynał ks. Mariano Rampolla del Tindaro, ur. 17 sierpnia 1843 w Sycylii, kardynałem mianowany 15 marca 1887.

Nuncyuszem papiezkim czyli posłem na państwo niemieckie jest ks. biskup Agliardi w Monachium (stolicy Bawaryi) urodzony 4 września 1832.

Dyecezya Chełmińska. Biskupem jest ks. dr. Leon Redner ur. 13 września 1828, księdzem 17 kwietnia 1853, biskupem 9 stycz. 1887.

Dyecezya Warmińska. Biskupem jest ks. dr. Andrzej Thiel, ur. 28 września 1826, księdzem 24 wrz. 1849, biskupem od 9 maja 1886.

Archidyecezya gnieźnieńsko-poznańska. Arcybiskupem jest ks. dr. Floryan Stablewski, urodzony w roku 1841, arcybiskupem od roku 1892.

Biskupem-sufraganem poznańskim jest ks. dr. Edward Likowski, urodz. 26 kwietnia 1836, księdzem 21 grudnia 1861, biskupem od 1 maja 1887.

Biskupem-sufraganem gnieźnieńskim jest ks. Andrzejewicz.

Dyecezya Wrocławska. Księciem-Biskupem jest ks. kardyn. dr. Jerzy Kopp, ur. 25 czerwca 1837 w Duderstadt; na księdza wyświęcony 28 sierpnia 1862, biskupem w Fuldzie 27 grudnia 1881, biskupem wrocławskim 20 paźdz. 1887.

Biskupem-sufraganem wrocławskim ks. dr. Hermann Gleich, urodzony 10 września 1815 w Laskowicach, księdzem 30 września 1838, biskupem 21 września 1875.

Generalnym wikarym dla Cieszyna jest ks. kan. Adolf Findyński.

Biskupem wojskowym jest ks. dr. Assmann, urodz. 26 sierpnia 1833 w Branicy (na G. Szląsku), biskupem od 1 czerwca 1888.

Panujący europejscy.

Prusy. (Ewang.) Wilhelm II, cesarz niemiecki i król pruski, urodzony 27 stycznia 1859, ożeniony 27 go lutego 1881 z Augustą Wiktoryą, córką zmarłego księcia szlezwicko-holsztyńskiego Fryderyka, urodzoną 22 paźdz. 1858. Dzieci: I Fryderyk Wilhelm następca tronu, urodzony 6-go maja 1882. 2 Eitel, urodz. 7 lipca 1883. 3 Wojciech, urodz. 14 lipca 1884. 4 August, urodz. 29 stycznia 1887. 5 Oskar, urodz. 27 lipca 1888. 6 Joachim, urodz. 17 grudnia 1890. 7 Wiktorya Ludwika, urodz. 13 września 1892.

Anhalt. (Ewan.) Książę Fryderyk, urodz. 29 kwietnia 1831.

Austrya. (Katol.) Cesarz Franciszek Józef, urodz. 18 sierpnia 1830.

Badenia. (Ewan.) W. książę Fryderyk, urodzony 9 września 1826.

Bawarya. (Katol.) Król Otto I, urodz. 27 kwietnia 1848. W imieniu jego zarządza krajem wuj Luitpold jako regent, ur. 12 marca 1821.

Belgia. (Katol.) Król Leopold II. urodz. 9 kwietnia 1835.

Brunświk. (Ewan.) Regent książę Albrecht, urodz. 8 maja 1837.

Brytania W. (Anglik.) Królowa Wiktorya urodz. 24 maja 1819.

Bułgarya. (Katol.) Ferdynand, książę koburski, urodz. 26 lutego 1861.

Czarnogóra. (Grec.) Mikołaj I (Nikita) Pietrowicz, urodz. 7 paźdz. 1841.

Dania. (Lut.) Król Krystyan IX, urodz. 8 kwietnia 1818.

Francya. (Rzeczpospolita od r. 1870) Prez. Kazimir Perier urodz. 8 listopada 1847.

Grecya. (Lut.) Król Jerzy I, urodz. 24 grudnia 1845.

Hesya (Lut.) W. książę Ernest Ludwik, urodz. 25 listopada 1868.

Hiszpania. (Katol.) Król Alfons XIII, urodz. 17 maja 1886; rządzi matka jego, wdowa po Alfonsie XII, Krystyna, jako regentka.

Lichtenstein. (Katol.) Książę Jan II, urodz. 5 paźdz. 1840

Luksemburgia. (Ewang.) Wielki książę Adolf, urodz. 24 lipca 1817.

Meklemburg-Schwerin. (Lut.) W. książę Fryderyk Franciszek III., urodzony 19-go marca 1851.

Meklemburg-Strelitz. (Lut.) W. książę Fryderyk Wilhelm, urodzony 17 paźdz. 1819.

Monako. (Katol.) Książę Albert, urodzony 13 listopada 1848.

Niederlandy. (Ref.) Królowa Wilhelmina urodzona 31 sierpnia 1880; rządzi matka jej, Emma, wdowa po Wilhelmie III.

Oldenburg. (Lut.) W. książę Piotr, urodzony 8 lipca 1827.

Portugalia. (Katol.) Karol Ferdynand I, urodzony 28 września 1863.

Rosya. (Grecko-schyzm.) Cesarz Aleksander III, urodzony 10 marca (26 stycznia) 1845.

Rumunia. (Katol.) Król Karol I, urodzony 20 kwietnia 1839.

Reuss-Greiz. (Lut.) Książę Henryk XXII, urodzony 8 listopada 1846.

Reuss Schleiz. (Lut.) Książę Henryk XIV, urodzony 28 maja 1832.

Saksonia. (Katol.) Król Fryderyk August Albert I, urodzony 23 kwietnia 1828.

Saksonia Altenburska. (Lut.) Książę Ernest, urodz. 16 września 1826.

Saksonia Koburg-Gotajska. (Lut.) Książę Alfred urodzony 6. sierpnia 1844 roku w Londynie.

Saksonia Meiningska. (Lut.) Książę Jerzy II, urodz. 2 kwietnia 1826.

S a k s o n i a W e i m a r s k a. (Lut.) Książę Karól Aleksander, urodz. 24 czerwca 1818.

S c h w a r c b u r g - R u d o l s t a d t. (Lut.) Książę Wiktor Günther, urodz. 21 sierpnia 1852.

S c h w a r c b u r g - S o n d e r s h a u s e n. (Lut.) Książę Karól Günther, urodzony 7 sierpnia 1830 r.

S e r b i a. (Grecko-katol.) Król Aleksander urodzony 14 sierpnia 1876.

S z w e c y a i N o r w e g i a. (Lut.) Król Oskar II, urodzony 21 stycznia 1829.

T u r c y a. (Mahom.) Sułtan Abdul-Hamid-Khan, urodz. 22 września 1842.

W a l d e k. (Lut.) Książę Fryderyk, urodzony 20 stycznia 1865.

W ł o c h y. (Katol.) Król Humbert I, urodzony 14 marca 1844.

W y r t e m b e r g i a. (Lut.) Król Wilhelm II, urodzony 25 lutego 1848.

Książęta i królowie polscy.

Lech. Wizimir. Dwunastu wojewodów. Krakus. Wanda. Dwunastu wojewodów powtórnie. Przemysław, czyli Leszek I. Leszek II. Leszek III. Popiel I. Popiel II.

Piast. Ziemowit. Leszek IV. Ziemomysł. Mieczysław I. Bolesław Wielki. Mieczysław II. Kazimierz Odnowiciel. Bolesław Śmiały. Władysław Herman. Bolesław Krzywousty.

Władysław II. Bolesław Kędzierzawy. Mieczysław Stary. Kaźmirz Sprawiedliwy. Leszek Biały. Władysław Laskonogi. Bolesław Wstydliwy. Leszek Czarny. Przemysław. Władysław. Łokietek. Wacław. Kaźmirz Wielki.

Ludwik. Jadwiga. Władysław Jagiełło. Władysław Warneńczyk. Kaźmirz Jagiellończyk. Jan Olbracht. Aleksander. Zygmunt I. Zygmunt August. Henryk Walezy. Stefan Batory.

Zygmunt III. Władysław IV. Jan Kaźmirz. Michał Wiśniowiecki. Jan III Sobieski. August II. Stanisław Leszczyński. August III. Stanisław Poniatowski.

Kalendarz ciężarności

niektórych zwierząt domowych.

Klacz	nosi	$48\frac{1}{2}$	tygodnia,	czyli	340	dni.
Krowa	„	$40\frac{1}{2}$	„	„	285	„
Owca	„	22	„	„	154	„
Koza	„	22	„	„	154	„
Świnia	„	17	„	„	120	„
Suka	„	9	„	„	63—65	„
Kotka	„	8	„	„	56—60	„
Kura	wysiada w	3	„	„	19—24	„
Indyczka	„	4	„	„	16—29	„
Gęś	„	4	„	„	28—33	„
Kaczka	„	4	„	„	28—32	„

Opłata stempla wekslowego.

Na mocy ustawy z dnia 4 czerwca 1869 r. taka postanawiona jest opłata stempla wekslowego :

Od sumy niżej	200 m.	wynosi stępel wekslowy	0,10 m.
„ „ nad	200—400 m.	„ „ „	0,20 „
„ „ „	400—600 „	„ „ „	0,30 „
„ „ „	600—850 „	„ „ „	0,40 „
„ „ „	850—1000 „	„ „ „	0,50 „

Następnie od każdego tysiąca marek — 50 fenygów.

Uwaga: Każdy rozpoczęty tysiąc już się uważa za cały.

Wartość rozmaitych pieniędzy.

Coroas (Milreis) portugalski . .	4	mk.	50 fen.
Dolar amerykański	4	„	20 „
Drachma grecka	—	„	72 „
Frank	—	„	80 „
Golden austryacki	2	„	— „
„ holenderski	1	„	70 „
Lir włoski	—	„	80 „
Piastr hiszpański — 20 realów . .	4	„	25 „
„ turecki — 40 para . . .	—	„	19 „
Rykstaler duński (bankowy) — 96 szylingów	2	„	25 „
„ „ (species) — 192 szylingów	4	„	50 „
„ szwedzki — 100 oere . .	1	„	13 „
„ norwegski — 120 szylingów .	4	„	50 „
Szyling — 12 pensów . . .	1	„	— „
Rubel — 100 kopiejek . . .	3	„	25 „

Taryfa opłaty telegramów.

W obrębie Cesarstwa Niemieckiego, Luksemburgii i Austryi płaci się za każdy wyraz 5 fen., najmniej 50 fen., (to znaczy, choćby telegram jeden, dwa, trzy lub więcej niżej dziesięciu wyrazów zawierał, płaci się tyle, co za 10 wyrazów).

Do Belgii, Danii. Holandyi, Szwajcaryi płaci się za każdy wyraz 10 fen., najmniej 50 fen. — Do Francyi jeden wyraz 12 fen., najmniej 50 fen. — Do Anglii i Irlandyi, Włoszech, Norwegii i Szwecyi jeden wyraz 15 fen., najmniej 50 fen., do Anglii i Irlandyi najmniej 80 fen. — Do Bułgaryi, Rumunii, Portugalii, Rosyi, Hiszpanii, Serbii,

Bośnii, Hercegowiny i Czarnogóry jeden wyraz 20 fen., najmniej 50 fen. — Do Grecyi z wszelkiemi jej wyspami jeden wyraz 30 fen. — Do Turcyi jeden wyraz 45 fen.

Taryfa pocztowa.

Na obszar państwa niemieckiego włącznie Helgolandyi i do Austryi wynosi porto za zwyczajne listy do 15 gramów 10 fen., do 250 gr. 20 fen.; gdy niefrank., to 10 fen. więcej.

Karty pocztowe 5 fen., z odpowiedzią 10 fen.

Druki pod opaską do 50 gr. 3 fen.; od 50 do 100 gr. 5 fen.; do 250 gr. 10 fen.; do 500 gr. 20 fen.; do 1000 gr. 30 fen.

Paczki w państwie niemieckiem i do Austryi 1) na odległość aż do 10 mil, 5 klgr. 25 fen., 2) na odległość aż do 20 mil, 5 klgr. 50 fen.; 3) na odległość aż do 50 mil, 5 klgr. 50 fen.; na odległość aż do 100 mil, 5 klgr. 50 fen. Za każdy dalszy kilogram dopłaca się do opłaty za pięciokilogramową paczkę na pierwszą odległość 5 fen., na drugą 10 fen., na trzecią 20 fen., na czwartą 30 fen. Na piątą i szóstą odległość (150 mil) najodpowiedniejsze są paczki 5 kilogramowe po 50 fen.

Zaliczki pocztowe w granicach Niemiec są aż do 400 m. dozwólone przy listach i paczkach. Opłaca się przytem 1) porto za listy i paczki bez zaliczki, (przy podaniu wartości albo w razie rekomendowania dochodzi do tego opłata od zabezpieczenia i za rekomendowanie); 2) opłata od uwiadomienia 10 fen.; 2) należytość za przesłanie ściągniętej sumy do odsełającego, i to do 5 mk. — 10 fen., do 100 m. — 20 fen., do 200 m. — 30 fen. i do 400 m. — 40 fen. Opłatę od uwiadomienia i porto płaci się razem. Do Austryi płaci się od każdej marki 2 fen., najmniej zaś 10 fen. Opłata od zabezpieczenia za paczki z podaniem wartości wynosi do 300 m. 5 fen., najmniej 10 f.

Próby towarów aż do 250 gr. — 10 fen. (Cięższych poczta nie przyjmuje.) Próby bez wartości tylko do 250 gr. dozwolone, porto 10 fen., nie mogą być dluższe nad 20 cm,, ani szersze nad 10 cm., ani grubsze na 5 cm.

Listy rekomendowane frankowane do 14 gr. 30 fen; do 250 gr: 40 fen.; niefrankowane 10 fen. więcej.

Mandaty pocztowe w Niemczech 30 fen., do Austryi 15 gr.—30 fen., nad 15 gr. 40 fen.

Przekazy pocztowe do 100 mr.—20 fen.; do 200 mr.—30 fen.; do 400 mr.—40 fen. Przekazy pocztowe do Austryi za każde 20 mr.—10 fen., najmniej 40 fen.,

Listy z zaliczką pocztową do Austryi do 10 mil geograficznych frankawane 20 fen., dalej 40 fen., niefrankowane 10 fen. więcej; oprócz tego opłata od zaliczki za każdą markę 2 fen., najmniej zaś 10 fen.

Listy pieniężne do 10 geograficznych mil frankowane 20 fen., dalej 40 fen., niefrankowane 10 fen. więcej; oprócz tego opłata od zabezpieczenia za każde 300 m. 5 f. najmniej 10 fen.

Miary i wagi używane w obrębie Rzeszy niem.

1) Miary długości. 1 mila—7500 metrów. 1 kilometr—1000 metrów. 1 metr 100 centymetrów. 1 cntmtr. —10 milimetrów.

2) Miary płaszczyzn. 1 mila kwadratowa—56,250,000 metrów kwadratowych. 1 kilometr kwadr.—100 hekt.—10,000 arów. 1 ar—100 metr. kwadr. 1 metr. kwadr. —10,000 centm. kwadr., 1. centm. kwadr.—100 kwdr. milim. Pruska morga—$3,_{917}$ hektar.

3) Miary ciał. 1 kub. metr.—1,000,000 kub. centymetrów. 1 kubiczny centymetr—1000 kub. milimetrów.

4) Miary płynów. 1 hektolitr—2 nowe szefle—100 litrów. 1 nowy szefel 50 litrów.

5) Wagi. 1 beczka—20 centnarów—1,000 kg.—2,000 funtów. 1 cent.—100 funt. 1 funt.—50 nowych łutów. 1 cent.—50 kgr. 1 kgr—100 nowych łutów; 1 nowy łut—10 gramów. 1 gram—10 miligramów.

6) Liczebne miary. 1 kopa—4 mendele. 1 mend.—15 sztuk. 1 gros—12 tuzinów. 1 tuzin—12 sztuk. 1 gros—144 sztuk. 1 bela—10 ryz. 1 ryza—20 libr. 1 libra papieru piśm.—24 ark. 1 libra papieru druk.—25 arkuszy.

Jarmarki w r. 1895.

Objaśnienia skróceń: kr = kramne, b = bydelne, k = końskie, źreb = źrebaki, ow = owce, św = świnie, op = opasy, sk = skóry, w = wełna, pł = płótno, ch = chmiel, g = garnki, zb — zboże, stycz. = stycznia, lut. = lutego, mar. = marca, kwiet. = kwietnia. maj. = maja, czer. = czerwca, lip. = lipca, sier. = sierpnia, wrz. = września, paźdz. = października, list. = listopada, grud. = grudnia.

Prusy Zachodnie.

Obwód rejencyjny kwidzyński.

Białybork (Baldenburg) krbk 2 kwiet. 6 czer. 24 wrz. 12 list. — kr. 20 grud.

Biskupiec (Bischofswerder) bk 28 mar. 20 czer. 5 wrz. 28 list. — kr 2 kwiet. 25 czer. 10 wrz. 3 grud.

Brodnica (Strasburg) bk 19 kwiet. 14 czer. 30 sier. 15 list. — kr. 22 kwiet. 17 czer. 2 wrz. 18 list.

Brusy krbk. 9 maj. 3 wrz.

Brzeźno (Adl. Briesen) krbk 22 kwiet. 22 lip. 9 wrz. 18 list.

Chełmno bk 11 lut. 25 mar. 22 kwiet. 27 maj. 16 wrz. 5 grud. — krbk 11 mar. 27 czer. 17 paźd. 12 list.

Chełmża krbk 4 kwiet. 27 czer. 26 wrz. 12 grud.

Chojnice (Konitz) krbk 4 kwiet. 10 czer. 12 wrz. 21 paźd.

Czarnowo (Scharnau) kr 12 list.

Czarze (Scharnese) krbk 7 maj. 13 list.

Czersk krbk 5 mar. 4 czer. 10 wrz. 5 list.

Człopa (Schloppe) bk 26 lut. 22 kwiet. 21 maj. 23 lip. 26 sierpnia 1 paźd. 5 list. 10 grud. — kr. 27 lut. 23 kwiet. 22 maj. 24 lip. 27 sierp. 2 paźd. 6 list. 11 grud.

Człuchów (Schlochau) krbk 28 mar. 20 maj. 16 wrz. 14 list. — kr. 20 grudnia.

Dragas źreb. 30 sierp.

Flötenstein krbk 29 kwiet. 26 sier. 28 paźd.

Frydląd (w pow. wałeckim) bk. 2 kwiet, 26 czer. 24 paźd. — kr. 3 kwiet. 27 czer. 25 paźd. 19 grud.

Frydląd (pruski) op. 19 lut. 26 list. — krbk. 1 kwiet. 27 maj. 15 lip. 30 wrz. — kr. 17 grud.

Gardeja (Garnsee) bk. 3 kwiet. 3 lip. 4 wrz. 6 list. — kr. 4 kwiet. 4 lip. 5 wrz. 7 list.

Gniew (Mewe) bk. 29 mar. 21 czer. 13 wrz. 15 list. — 1 kwiet. 18 list.

Golub krbk. 26 mar. 25 czer. 8 paźdz. 17 grud,

Górzno krbk 26 mar. 11 czer. 3 wrz. 4 list.

Grabia krbk 13 mar. 27 list.
Gross Bislaw krbk. 18 kwiet. 16 wrz.
Grudziądz bk 4 stycz. 1 lut. 1 mar. 3 maj. 7 paźdz. 6 grud. — krbk 22 kwiet. 27 czer. 26 sier. 11 list.
Hamersztyn krbk 3 kwiet. 17 czer. 19 sier. 21 paźd.
Iława (Deutsch Eylau) pł. 17 kwiet. 12 czer. 11 wrz. — bk. 19 kwiet. 17 czer. 13 wrz. 8 list. — kr. 23 kwiet. 18 czer. 17 wrz. 12 list.
Jabłonowo krbk 1 kwiet. 27 maj. 19 sier. 21 paźd. — bk. 17 czer. 22 lip. 18 wrz.
Jastrów krbk 22 mar. 1 lip. — kr 24 maj. 8 paźd. 20 grud. — krb 23 sier. 12 list. — k 7 paźd.
Kamień krbk 21 mar. 2 maj. 1 lip. 17 paźd. — kr. 23 grud.
Kiełbasin (wieś w pow. toruńskim) kr 20 sier. 10 grud.
Kisielec (Freystadt in W.Pr.) bk 25 lut. 1 lip. 9 wrz. 18 list. — kr. 28 lut. 7 lip. 12 wrz. 21 list.
Kiszbork (Christburg) bk 15 mar. 21 czer. 6 wrz. 8 list. — kr 18 mar. 24 czer. 9 wrz. 11 list. — pł 20 czer. 2 dni — źreb. 5 wrz, — len 2 d. 6 list.
Kościelna Jania (Kirchenjahn) krbk 7 mar. 17 list.
Kowalewo (Schönsee) krbk 20 maj. 21 paźd. — bk 19 kwiet. 8 list.
Krojanką krbk 20 mar. 15 maj. 15 sier. 30 paźd.
Kurzętnik krbk 1 maj. 29 maj. 10 lip. 25 wrz. 13 list.

Kwidzyń (Marienwerder) op. 22 stycz. 21 maj. 27 sierp. 22 paźd. — bk 2 kwiet. 23 lip. 28 sier. 17 wrz. 12 list. — kr. 3 kwiet 13 list.

Łandek krbk 8 kwiet. 24 czer. 23 wrz. 11 list. — kr. 9 grud.

Leśno krbk 23 kwiet. 28 maj. 29 paźd.

Lidzbark (Lautenburg) bk 15 mar. 28 czer. 27 wrz. 13 grud. — kr. 18 mar. 1 lip. 30 wrz. 16 grud.

Lisewo krbk 25 czer. 19 list.

Lisnowo (Gr. Leistenau) krbk 4 mar. 16 grud.

Lubawa (Löbau) bk 17 kwiet. 19 czer. 21 sier. 4 grud. — kr. 24 kwiet. 26 czer. 28 sier, 11 grud.

Lubicz (Leibitsch) krbk 3 kwiet. 4 wrz.

Łasin (Lessen) krb 14 mar. 20 czer. 26 wrz. 14 list.

Mynsterwald krbk 17 maj. 17 wrz.

Młyniec wieś w powiecie toruńskim krbk 17 maj. 27 wrz.

Nawra krbk 17 kwiet. 18 czer. 10 wrz. 15 paźd.

Nowe (Neuenburg) bk 29 mar. 5 lip. 27 wrz. 22 list. — kr. 1 kwiet. 8 lip. 30 wrz. 25 list.

Nowemiasto n. Dr. (Neumark) bk 27 mar. 5 czer. 7 sierp. 13 paźd. — kr. 1 kwiet. 10 czer. 12 sierp. 28 paźd. — pł. 8 d. 9 czer.

Osie (w pow. świeckim) krbk 18 kwiet. 24 paźd.

Papowo biskupie kr 27 mar. 16. paźd.

Piaseczno (Pehsken) krbk 23 wrz.

Podgórz krbk 28 mar. 17 paźd.

Podstolin (Pestlin) krbk 7 stycz. 1 kwiet. 1 lip. 21 paźd.

Prabuty (Riesenburg) bk 11 mar. 8 lip. 2 wrz, 4 list. — kr 14 mar. 11 lip. 5 wrz. 7 list.

Przechowo (Prechlau) krbk 16 maj. 5 list,

Radzyń (Rehden) bk 21 mar. 16 maj. 8 sier. 17 paźd. — bkrk 23 kwiet. 11 czer. 10 wrz. 12 list.

Rede : (w pow. wałeckim) bk 31 maj. 25 paźd.

Rehhof bk. 16 maj. 17 paźd.

Sępolno (Zempelburg) krbk 2 kwiet. 22 maj. 26 wrz. 12 list. — kr 19 grud.

Śliwice (Gr. Schliewitz) krbk 10 czer. 4 list.

Starytarg (Altmark) krbk 25 kwiet. 14 list.

Stegers krbk 18 kwiet. 30 paźd,

Susz (Rosenberg W.Pr.) bk 1 mar. 24 maj. 30 sier. 31 paźd. — kr 5 mar. 28 maj. 3 wrz. 5 list.

Sypniewo (Zippnow krb. 15 maj. 16 paźd.

Sztum bk 4 mar. 10 czer. 9 wrz. 11 list. — kr. 11 mar. 17 czer. 16 wrz. 18 list.

Świecie (Schwetz) krbk 4 lut. 18 mar. 13 maj. 17 czerw. 5 sier. 9 wrz. 14 paźd. 16 grud.

Toruń kr. po 8 dni 4 stycz. 11 czer. 25 paźd. — w 13 czerw. — bk w każdy czwartek.

Topolno krbk 14 stycz. 18 lut. 13 mar. 8 kwiet. 20 maj. 10 czer. 15 lip. 12 sier. 4 wrz. 7 paźd. 4 list. 23 grud.

Tuchola krbk 18 mar. 6 maj. 8 lip. 19 sier. 14 paźd. 18 list.

Tuczno (Tütz) krbk 12 mar. 9 lip. 16 wrz. — krbk len 11 list.

Tychnowy (Tiefenau) krbk 21 lut. 20 czer.

Wałdowo (wieś w pow. złotowskim) kr 28 maj. 14 list.

Wałcz (Dt. Krone) św. 15 stycz. 16 kwiet. 20 sierp. 15 paźd. — bk. 4 lut. 18 mar. 6 maj. 10 czer. 15 lip. 9 wrz. 4 list. 9 grud. — kr. 5 lut. 19 mar. 7 maj. 11 czer. 16 lip. 10 wrz. 5 list. 10 grud.

Wąbrzeźno (Briesen) bk 8 stycz. 5 lut. 5 mar. 2 kwiet. 7 maj. 4 czer. 3 wrz. 1 paźd. 5 list. 3 grud. — krbk 13 mar. 19 czer. 11 wrz. 13 list.

Więcbork (Vandsburg) bk 18 lut. 20 maj. 26 sier. 11 list. — krbk 19 mar. 22 kwiet. 24 czer. 14 paźd. — kr. 23 grud.

Złotów (Flatow) krbk 3 kwiet. 31 maj. 21 sier. 6 list. — kr. 16 grud.

Złotowo krpł wiktuały 3 dni 4 sier.

Obwód rejencyjny gdański.

Alt Scholtland (Stary Szotland pod Gdańskiem) bk 2 dni 27 mar. — k. 6 dni 5 sier.

Elbląg (Elbing) b 16 stycz. 13 lut. 17 kwiet. 15 maj. 12 czer. 3 lip. 17 lip. 31 lip. 14 sierp. 28 sier. 11 wrz. 25 wrz. 9 paźd. 23 paźd. 6 list. 19 list. — bk 13 mar. — kr. po 3 dni 6 maj. 11 list. — kźreb 29 sier. 5 wrz. 12 wrz. — bśw. w każdą środę i sobotę z wyjątkiem świąt na te dni przypadających.

Gdańsk (Danzig) kr 14 dni 5 sier.

Gowidlino św. 4 kwiet. 19 grud.

Gronowo (Grunau) b. 4 lip. 18 lip. 1 sier. 13 sier.

29 sier. 12 wrz. 26 wrz. 8 paźd. 24 paźd. 7 list.

Hoch Stüblau (Zblewo) bk 27 mar. 4 list.

Kartuzy (Karthaus) św 15 stycz. 13 lut. 17 kwiet. 30 paźd. 18 grud. — b 6 mar. 27 list. — krb 8 maj. 16 paźd.

Kielno (Koelln) krb 9 kwiet. 26 list.

Kiełpin krb 1 paźd.

Kiszewa (Alt-Kischau) św 9 stycz. 13 lut. 13 mar. 10 kwiet. 8 maj. 12 czer. 11 wrz. 9 paźd. 11 grud. — krb 22 kwiet. 13 list.

Kolebki (w pow. wejherowskim) kr. 26 mar. 4 czer. 9 wrz.

Kościerzyna (Berendt) św 11 stycz. 8 lut. 19 kwiet. 11 paźd. 6 grud. 20 grud. — krb 2 kwiet. 11 czer. 3 wrz. 5 list.

Krokowo kr 5 lut. 7 maj. 3 paźd. 28 list.

Lamenstein (Ełganowo) bk 21 mar. 24 paźd.

Lipusz krb 2 czer. 1 paźd.

Luzin krb 4 list.

Malbork (Marienburg) bk 8 kwiet. 8 lip. b 1 maj. 4 wrz. 4 grud. — kr po 2 dni 6 maj. 15 paźd. — k 2 dni 10 wrz. — krbk 14 paźd.

Nytych (Neuteich) krbk 29 stycz. 25 czer. 23 lip. 22 paźd. — bk 2 kwiet. 3 wrz.

Oliwa b 12 mar. 12 grud. — krbk 6 czer. 15 paźd.

Pelplin bk 6 maj. 29 paźd.

Pogódki krb 30 kwiet. 29 paźd.

Pruszcz b 24 paźd.

Przywidz (Mariensee) krb 3 maj. 21 maj 13 wrz. 18 p.

Puck (Putzig) kr 7 mar. 4 lip. — krb. 29 paź. 17 grd.

Sierakowice krb. 14 maj. 9 lip. 20 sier. 14 list.
Skarszewy (Schöneck) b 19 lut. 18 czer. 9 lip. 15 paźd. — kr. 20 lut. 19 czer. 10 lip. 16 paźd. św 21 mar. 9 kwiet. 14 maj. 10 wrz. 29 paździ. 19 list. 3 grud. 17 grud.
Skurcz bk 1 kwiet. 28 paźd.
Stęgwałd (Stangenwalde) św. 27 mar. 11 grud.
Starogard (Pr. Stargard) bk 5 kwiet. 21 czer. 27 wrz. 29 paźd. — kr po 2 dni 25 czer. 20 paźd.
Stężyce (Stendsitz) św. 10 stycz. 24 stycz. 28 list. 5 grud. — krb 2 maj. 24 paźd.
Straszyn bk 5 list.
Strzepcz (Strepsch) krb 2 kwiet. 18 list.
Sulęcin krb 16 maj. 5 wrz. — krbk 18 kwiet.
Szenbark św 5 czer. 6 list.
Szynwałd krb 3 wrz. 6 grud.
Tczew (Dirschau) bk 22 mar. 14 czer. 13 wrz. 8 list. — kr 26 mar. 17 czer. 16 wrz. 11 list.
Tolmicko (Tolkemit) kr 7 stycz. 15 lip. 30 wrz.
Tychnowy (Tiegenhof) bk 31 maj. 27 wrz. — kr 25 czer. 21 paźd. — b 17 lip. 21 sier. 18 wrz. 30 paźd. 13 list.
Wejherowo (Neustadt W. Pr.) krbk 7 lut. 25 kw. 18 czer. 8 paźd. 12 list. 19 grud.
Żuków (Zuckau) krb 25 czer. 22 list.
Gr. Zünder (W. Cedry) źreb 17 wrz.

Prusy Wschodnie.

Obwód rejencyjny królewiecki.

Alembork bk 8 lut. 17 maj. 13 wrz. 22 list. — kr 12 lut. 21 maj. 17 wrz: 26 list.

Barciany (Barten) bk 27 mar. 10 lip. 16 paźd. 4 grud. — kr po 2 dni 2 kwiet. 16 lip. 22 paźd. 10 grud. — pł. 30 dni 13 maj.

Bartoszyce (Bartenstein) bk 22 lut. 14 czer. 16 sier. 25 paźd. — pł. 6 dni 27 maj. — kr po 2 dni 18 czer. 29 paźd.

Biskupice (Bischofsburg) bk 1 lut. 29 mar. 26 kwiet. 7 czer. 12 lip. 9 sier. 20 wrz. 8 list. — kr po 2 d. 4 lut. 29 kwiet. 15 lip. 11 list.

Birsztynek (Bischofstein) kr po 2 dni 21 stycz. 8 lip. 21 paźd. — bk 21 mar. 16 maj. 7 lip. 12 wrz. 17 paźd. 12 grud. — pł, 18 lip.

Bladiau bk 4 kwiet. 19 wrz.

Brunsberga (Braunsberg) bk 15 stycz. 30 kwiet. 8 paźd. — kr 22 stycz. 18 czer. 15 paźd. — krbk 5 mar. — pł 3 dni 10 czer. — bk woły 13 sier. — len. 3 dni 16 grud.

Brandenbork bk 15 mar. 4 paźd. — kr po 2 dni 18 mar. 7 paźd.

Cynty bk 29 mar. 17 maj. 12 lip. 27 wrz. — kr po 2 dni 2 kwiet. 16 lip. 1 paźd.

Dąbrowno (Gilgenburg) bk 19 lut. 18 czer. 15 paźd. 3 grud. — kr 21 lut. 20 czer. 17 paźd. 5 grud.

Dobremiasto (Guttstadt) bk 6 lut. 28 mar. 21 maj. 25 czer. 25 wrz. 30 paźd. 5 grud. — kr 27 maj.

6 list. —· pł 17 czer. — bkwoły 20 sier.
Dobry (Döbern) bk 22 stycz. 25 czer. 15 paźd. — kr 23 stycz. 26 czer. 16 paźd.
Domnowo bk 15 mar. 21 czer. 13 wrz. 6 grud. — kr po 2 dni 19 mar. 25 czer. 17 wrz. 10 grud. — pł 15 czer.
Drengfurt bk 1 lut. 19 kwiet. 19 lip. 8 list. — kr 5 lut. 23 kwiet. 23 lip. 12 lst.
Działdów (Soldau) bk 5 lut. 9 kwiet. 9 lip. 12 list. — kr 6 lut. ·8 maj. 10 lip. 11 wrz. — bkowpł 8 maj. 10 wrz.
Dźwierzuty (Mensgut) krbk 11 lip. 28 list.
Fromborg (Frauenburg) bk 21 lut. 21 maj. 25 lip. 14 list. — kr 25 lut. 27 maj. 29 lip. 18 list.
Fryląd al. Frydląd nad Łyną bk 1 lut. 31 maj. 27 wrz. 29 list. — kr 5 lut. 4 czer. 1 paźd. 3 grud.
Garsdeny na Litwie ros. 16 mar. 5 maj. 11. paździ.
Gerdawy bk 14 lut. 6 czer. 31 paźd. — kr 20 lut. 12 czer. 28 sier. 6 list. — bkwoły 22 sier.
Germau krbk 3 kwiet. 18 wrz.
Iławka (Pr. Eylau) bk 11 stycz. 22 mar. 10 maj. 26 lip. 18 paźd. — kr 14 maj. 22 paźd. — pł. 2 dni 12 lip.
Iława nad Preglem (Wehlau) b 4 kwiet. — k 5 kwiet. — k 3 dni 16 lip. — pł 6 dni 16 lip. — sk 16 lip. — bkwoły 2 dni 19 lip. — kr po 2 dni 23 lip. 15 paźd. — bk 11 paź.
Jedwabno bk 4 kwiet. 17 paźd.
Jeziorany (Seeburg) bk 24 stycz. 4 kwiet.

9 maj. 11 lip. 22 sier. 31 paźd. — kr po 2 dni 28 stycz. 13 maj. 15 lip. 4 list. — pł po 2 dni 6 maj. 12 sierp.

Kajmy krbk 4 kwiet, 8 paź.
Kłapejda (Memel) bk po 2 dni 17 kwiet. 25 wrz. — kr 7 dni 1 czer.
Komorowo (Waldau) krbk 2 maj. 3 paźd.
Kranz kr 15 maj. 25 wrz.
Krzyżbork (Kreuzburg) bk 10 stycz. 18 kwiet. 8 sier. 7 list. — kr I5 stycz. 29 kwiet. 13 sier. 12 list. — b 6 czer.
Krotynga p. Klajpedą bk 11 stycz. 5 kwiet. 18 paźd.
Krotynga na Litwie ros. 6 stycz. 2 lut. 14 kwiet. 3 maj. 21 czer. 2 sier. 4 paźd.
Kumeny krbk 2 kwiet.. 24 wrz.
Królewiec (Königsberg) sk 18 kwiet 25 wrz. — pł 6 dni 15 czer. — kr 8 dni 21 czer. 10 dni 17 grud. — w. 3 dni 28 czer.

Labiewo bk 19 kwiet. 5 lip. 18 paźd. — kr po 2 dni 22 kwiet. 8 lip. 21 paźd. — pł 1 lip.
Landzbark bk 31 stycz. 2 maj. 25 lip. 26 wrz. — kr. 4 lut. 6 maj. 29 lip. 30 wrz.
Lankiejmy (Langheim) kr 12 czer. 13 list.
Lauknen krbk 2 kwiet. 1 paź.
Libsztat bk. 7 lut. 25 kwiet. 4 lip. 26 wrz. 31 paźd. — kr. po 2 dni 12 lut. 30 kwiet. 9 lip. 5 łist.
Licbark (Heilsberg) bk 7 mar. 6 czer. 15 sier. 24 paźd. 19 grud. — kr. po 2 dni 11 czer. 29 paźd. — pł. 14 czer.

Liska Schaaken bk 13 wrz.

Łukta (Locken) bk 25 czer, 19 list. — kr 27 czer. 21 list.

Melauki bk 25 kwiet. 26 wrz. — kr. 26 kwiet. 27 wrz.

Melzak bk 24 stycz. 28 mar. 27 czer. 22 sier. 31 paźd. — kr. po 2 dni 29 stycz. 2 lip. 5 list. — b 14 maj.

Miłomłyn (Liebemühl) bk 1 mar. 6 czer. 16 sier. 25 paźd. — kr 5 mar. 11 czer. 20 sier. 29 paźd.

Młynary (Mühlhausen) bk 27 mar. 12 czer. 25 wrz. 11 grud. — kr po 2 dni 29 mar. 14 czer. 27 wrz. 13 grud.

Morąg. (Mohrungen) bk 12 mar. 18 czer. 10 wrz. 10 grud. — kr po 2 dni 14 mar. 20 czer. 12 wrz. 12 grud. — pł 17 czer.

Muldzie (Muldszen) bk 11 lip. — kr 22 lip.

Nidbork (Neidenburg) bkśw 15 stycz. 11 czer. 3 wrz. 23 paźd. — kr 16 stycz. 12 czer. 4 wrz.

Nordenburg bk 4 stycz. 29 mar. 28 czer. 1 list. — kr. 8 stycz. 2 kwiet. 2 lip. 5 list.

Olsztyn (Allenstein) bk 5 lut. 2 kwiet. 28 maj. 30 lipca 27 sier. 24 wrz. 29 paźd. 17 grud. — krsk 3 kwiet. 18 grud. — pł 4 czer. — ch 3 dni 7 paźd.

Olsztynek (Hohenstein) bk 20 mar. 17 lip. 25 wrz. 27 list. — kr 21 mar. 18 lip. 26 wrz. 25 list.

Opalenica krbk 21 maj. 5 list.

Orneta (Wormditt) bk 3 styc. 4 kwiet 16 maj. 20 czer. 8 sier. 17 paźd. kr po 2 dni 8 stycz. 18 czer. 22 paźd. — pł 17 czer. 21 paźd.

Ostród bk 7 mar. 9 maj. 11 lip. 12 wrz. 7 list.

kr po 2 dni 7 czer 8 list.
Pasym (Passenheim) bk 5 mar. 18 czer. 3 wrz. 3 grud. - kr 7 mar. 20 czer. 5 wrz. 5 grud.
Pasłęk (Pr. Holland) bk 13 mar. 14 maj. 2 lip. 27 sier. 22 paźd. 17 grud. — kr po 2 dni 21 mar. 6 maj. 29 sier. 19 grud.
Perwiłty op 22 maj. 19 czer. 17 lip. 14 sier. 11 wrz. 9 paźd.
Pilawa (Pillau) kr po 2 dni 4 kwiet. 3 paźd.
Pobety krk 26 kwiet. 25 paźd.
Połąga na Litwie ros. 5 mar. 6 lip.
Powunden bk. 8 maj.
Preklusk bk 15 lut. 19 kwiet. 14 czer. 27 wrz. — kr 26 kwiet. 3 paźd.
Rastenbork bk 8 stycz. 30 kwiet. 16 lip. 8 paźd. — kr. 2 maj. 10 paźd. — pł 2 dni 10 czer.
Reszel bk 10 stycź. 14 mar. 18 kwiet. 20 czer. 26 wrz. 14 list. — kr 14 stycz. 22 kwiet. 30 wrz. 18 list. — pł 4 dni 5 czer.
Róg (Roggen) bk. 20 czer. 22 sier.
Rosogi (Friedrichshof) krbk 13 mar. 14 sier. 6 list.
Rybaki (Fischhausen) kr po 2 dni 12 mar. 11 czerw. 1 paźd.
Schaaksvitte kr 19 lut. 10 lip. 23 paźd.
Schwansfeld Gr. kr. 5 kwiet. 15 list.
Staremiasto (Alstadt) kr. 2 maj. 1 paźd.
Św. Lipka (Heiligenlinde) krpł 3 dni 17 czer.
Św. Siekierka (Heiligenbeil) bk 22 lut. 7 czer. 9 sier. 25 paźd. — kr po 2 dni 26 lut. 11 czer. 29 paźd. — pł 5 czer.
Szczytno (Ortelsburg) bk 12 lut. 23 kwiet. 20 sier. 12 list. — kr 14 lut. 25 kwiet. 22 sier. 14 list.

Szenbruch kr 12 lut. 21 maj. 19 list.

Szępopel (Schipenbeil) bk 8 mar. 5 lip. 6 wrz. 7 list. — kr po 2 dni 13 mar- 10 lip. 11 wrz. 13 list. — pł 6 dni 1 lip.

Tapiewo (Tapiau) bk 2 kwiet. 15 paźd. — kr 3 kwiet. 22 maj. 16 paźd. 18 grud.

Tharau bk 13 mar. 18 wrz. — kr 14 mar. 19 wrz.

Uderwanga bk 19 lut. 27 sier.

Wargi kr. 8 paźd.

Wartembork bk 17 stycz. 20 mar. 2 maj. 22 lip. 2 paźd. 21 list. kr 26 mar. 7 maj. 8 paźd. 26 list.

Wielbark (Willenberg) bk 26 mar. 25 czer. 15 paźd. 10 grud. — kr 28 mar. 27 czer. 17 paźd. 12 grud.

Wolfsdorf Gr. bk 5 mar. 5 list. — kr 7 mar. 7 list.

Zelwałd (Saalfeld) bk 14 mar. 13 czer. 12 wrz. 7 list. — kr po 2 dni 19 mar. 15 czer. 17 wrz. 12 list. — pł 4 czer.

Obwód rejencyjny gąbiński.

Biała bk 27 mar. 24 lip. 25 wrz. 11 grud. — kr 25 mar. 25 lip. 26 wrz. 12 grud.

Darkiejmy bk 20 mar. 17 lip. 11 wrz 18 grud. — kr 21 mar. 18 lip. 12 wrz, 19 grud. — źreb 2 dni 4 wrz.

Drygallen krbk 8 maj. 23 paźd.

Ełk (Lyck) woł 2 kwiet. 10 wrz. — kr 3 kwiet. 12 czer. 11 wrz. 27 list. — bk 11 czer. 26 list.

Gębin (Gumbinnen) b 21 lut. 16 maj. 25 lip. 17 paźd. 5 grud. — k 22 lut. 17 maj. 26 lip. 18 paźd.

6 grud. — kr. po 2 dni 26 lut., 21 maj., 22 paźd. — woły 26 mar. 27 sier. — źreb. 2 dni 3 wrz.

Gołęb (Gołdap) bk 11 mar. 15 lip., 30 wrz., 15 list., 9 grud. — kr. po 2 dni 12 mar. 16 lip., 1 paźd., 10 grud.

Heinrichswalde krbk 21 lut., 28 czer.

Jańsbork (Johannisburg) bk 15 stycz., 19 mar., 25 czer., 17 wrz. — kr. 16 stycz., 20 mar., 26 czer., 18 wrz.

Kalinowy bk 22 mar., 1 list.

Kaukiemy kr 11 stycz., 14 czer. — bk 22 mar., 13 czer., 27 wrz., 29 list.

Koadjuty bk 12 lut., 3 wrz. — kr. 14 lut., 5 wrz.

Krupyszki (Kraupischken) bk 23 stycz., 19 czer.— krbk 6 list.

Lasdeny krbk 2 kwiet., 28 maj., 1 paźd., 17 grud.

Lec (Lötzen) bk 26 lut., 21 maj., 30 lip., 22 paźd. — kr 27 lut. 22 maj. 31 lip. 23 paźd.

Margrabowa bk 16 stycz. 27 mar. 3 lip. 25 wrz. 4 grud. — kr 17 stycz. 28 mar. 4 lip. 26 wrz.

Mierunisz krbk 21 lut. 25 kwiet. 18 lip. 19 grud.

Mikołajki bk 26 mar. 13 sier. 1 paździ. 17 grud. — kr 27 mar. 14 sier. 2 paździ. 18 grud.

Nawiady (Aweyden) bk 2 kwiet. — kr 3 kwiet.

Nowy Kościół (Neukirch) bk 20 czer. 31 paźdz. — kr 1 list.

Orzysz (Arys) bk 21 lut. 30 maj. 8 sier. 14 list. — kr 22 lut. 31 maj. 29 sier. 15 list.

Ostrykról krbk. 12 list.
Piłkały bk. 27 lut. 29 maj. 4 wrz. 16 paźdz. 4 grud. — kr 28 lut. 30 maj. 5 wrz. 17 paźd.
Plaszki krbk 31 maj. 13 wrz.
Prostken krbk 14 maj. 15 paźd.
Ragneta krbk po 2 dni 7 mar. 13 czer. 24 paźd. 12 grud.
Ruś kr po $1^1/_2$ dnia 25 stycz. 17 maj. 25 paźd.
Ryn (Rhein) bk 22 stycz. 7 maj. 3 wrz. 12 list. — kr 23 stycznia 8 maja 4 wrz. 13 listopada.
Seckenburg bk 8 stycz. — krbk 18 czer. 5 list.
Skaisgirren krbk 19 mar. 22 paźd. — bk 30 lip.
Smolniki (Schmalleningken) kr po 3 dni 11 lut. 24 czer. 4 list.
Sorkwity krbk 12 lut. 30 kwiet. 2 lip. 12 list.
Stołupiany (Stallupönen) bk. 5 lut. 23 kwiet. 18 czer. 20 sier. 8 paźd. 3 grud. — kr. 6 lut. 19 czer. 21 sier. 9 paźd.
Swiętajno (Schwentainen) krbk 19 wrz.
Szylc (Szillen) krbk 22 mar. 1 list. — bk 5 lip
Szyłokarczma (Heydekrug) bk. 4 stycz. 3 maj. 26 lip. 11 paźd. — kr. po $1^1/_2$ dnia 10 stycz. 9 maj. 17 paźd.
Szyrwint bk. 5 mar. 11 czer. 19 wrz. 26 list. — kr. 6 mar. 12 czer. 11 wrz. 27 list.
Trępy bk 6 mar. 8 maj. 16 paźd. — kr 7 mar. 9 maj. 17 paźd.
Tylźa (Tilsit) b 11 stycz. 15 mar. 21 maj. 12 lip. 24 wrz. 15 list. — w po 6 dni 2 lip. 17 wrz.

— źreb 2 dni 17 wrz. — kr 8 dni 24 wrz. — k (wielki) 3 dni 25 wrz. — 12 małych jarmaków na konie w pierwszą sobotę każdego miesiąca; — co sobotę każdego tygodnia jarmark na świnie.

Ukta krbk 25 wrz.

Węgobork (Angerburg) bk 3 kwiet. 29 maj. 25 wrz. 27 lis. — kr 4 kwiet. 30 maj. 26 wrz. 28 list.

Widminy bk 13 lut. 17 kwiet. 21 sier. 20 paźd. — kr 14 lut. 18 kwiet. 20 sier. 31 paźdz.

Wystruć (Insterburg) k 18 lut. 13 maj. 22 lip. 17 paźd. 25 list. — b 19 lut. 14 maja 3 lip. 15 paźd. 26 list. — kr po 2 dni 30 lut. 15 maj. 16 paźp. — woły 28 mar. 25 sier. — źreb 2 dni 5 wrz.

Żądzbork (Sensburg) bk 12 mar. 23 kwiet. 11 czer. 6 sier. 8 paźd. 26 list. — kr 13 mar. 24 kw. 7 sier. 27 list.

Zitkiejmy (Szitkehmen) krbk 13 lut. 1 maja 30 października.

Prowincya Pomorska.

Obwód rejencyjny koszaliński.

ärwalde na Pomorzu b 12 lut. 2 kwiet. 18 czer 5 list. — kr. 3 kwiet. 6 list. 11 grud. — bźreb 10 wrz.

Białogród (Belgard) b 28 mar. 13 czer. 18 lipca 17 pźd. 28 list. — kr. 29 mar. 13 czer. 18 paźd.

Bublitz krb 22 mar. 21 czer. 13 wrz. 15 list.

Budowo kr 19. kwiet. 15. paźd.
Bytow krbk 13 mar, 19 czer. 11 wrz. — bk 13 list.
Charbrowo krb 8 paźd.
Czaplinek (Tempelburg) bk 7 mar. 20 czer. 26 wrz. 7 list. — kr 8 mar. 21 czer. 27 wrz. 8 list.
Dramburg b 14 mar. 18 kwiet. 5 wrz. 14 list. — kr 19 kwiet. 15 list. — bow 11 lip.
Falkenburg b 5 mar. 3 wrz. 8 paźd. 12 list. — kr 6 mar. 13 list.
Glowitz krb 28 mar. 28 list.
Gniewino (Gnewin) kr 5 mar. 11 czer.
Kallies krb 4 kwiet. 28 maj. 22 sier. 28 list.
Körlin b. 12 mar. 18 maj. 15 paźd. — kr 13 mar. 17 maj. 16 paźd.
Koszalin (Köslin) kr 6 lut. — krbow 10 lip. — krb 2 paźd. — op 6 list.
Kołobrzeg b 15 mar. 14 czer. 25 paźd. — bpł 12 lip. — kr 5 dni 16 lip.
Lębork (Lauenburg) krb i nasiona 14 mar. — krb 25 lip. 24 paźd. 19 grud.
Łeba krb 23 kwiet. 25 czer. 3 paźd.
Łupowo (Lupow) krb 17 kwiet. 16 paźd.
Miastko (Rummelsburg) krb 26 mar. 18 czer. 22 paźd. 18 grud.
Okonek (Ratzebuhr) krb 7 mar. 12 wrz. 12 grud.
Pollnow krb 19 mar. 25 czer. 3 paźd. 17 grud.
Połczyn b 3 kwiet. 19 czer. 14 sier. 24 paźd. — kr 4 kwiet. 24 paźd. — ow 10 lip.
Rügenwalde b nasiona i pł 4 kwiet. 25 wrz. — krb 26 czer. 14 list.

Schivelbein b 21 mar. 21 maj. 20 sier. 5 list. — kr 22 mar. 6 list. — ow. 11 lip.
Sławno (Schlawe) b i nasiona 7 mar. — krbpł 6 czer. — krb. 19 wrz. 5 grud. — op 31 paźd.
Słupsk (Stolp) krbpł len i przędza 6 mar. 3 lip. 9 paźd. — b i nasiona 3 kwiet. 7 sierp. 11 grud.
Szczzcinek (Neustettin) krb 26 mar. 11 czer. 17 wrz. 19 list.
Treblin krb 23 kwiet. 5 list.
Zanow krb 3 kwiet. 14 sier. 2 paźd. 4 grud.

W. K. Poznańskie.

Obwód rejencyjny poznański.

Babimost krbk 14 mar. 15 maj. 24 paźd. 19 grud
Bledzewo krbk 18 czer. 17 wrz. 12 list.
Bnin krb 12 lut. 13 sier. 12 list. — b 14 maj.
Bojanowo krb 2 kwiet. 3 lip. 1 paźd. 4 grud.
Borek krb 12 mar. 20 sier. 15 paźd. 10 grud.
Brojce (Brätz) krbk 5 lut. 2 kwiet. 18 czer. 5 list.
Buk krbk 23 kwiet. 9 lip. 10 wrz. 5 list.
Czempiń krb 17 kwiet. 3 lip. 17 wrz. 5 list.
Dobrzyca krb 13 lut. 15 maj. 14 sier. 13 list.
Dolsk krbkśw 7 mar. 14 maj. 14 list. bkśw. 13 sier.
Dubin krbśw 12 mar. 11 czer. 15 paźd. 10 grud.
Górka Miejska (Görchen) krb 14 mar. 9 maj. 17 wrz. 28 list.
Gostyń krbkśw ow po 3 dni 19 mar. 9 lip. 27 sier. 29 paźd.
Grabów krbk 19 mar 25 czer. 20 sier. 10 grud.
Grodzisk (Grätz) krbk 12 mar. 14 maj. 3 wrz. 22. paź.

Jaraczewo krb 4 kwiet. 6 sier. 22 paźd. 19 grud.
Jarocin krbk 30 stycz. 1 maj. 21 sier. 6 list.
Jutrosin brb 19 mar. 17 maj. 13 sier. 6 list.
Kamionna (Kähme) krbkśw 7 mar. 15 maj. 3 lip. 16 paźd.
Kargowa (Unruhstadt) krbk 27 mar. 26 czer. 11 wrz. 4 grud.
Kębłowo krbk 30 kw. 25 czer. 13 sier. 12 list.
Kępno b 25 stycz. 22 lut. 15 mar. 5 kwiet. 17 maj. 14 czer. 5 lip. 2 sier. 6 wrz. 25 paźd. 8 list. 20 grud. — krbk 7 lut. 24 kwiet. 22 sier. 28 list.
Kobylagóra krb 27 mar. 26 czer. 25 wrz. 11 grud.
Kobylin krbk 3 kwiet. 21 mąj. 6 czer. 19 list.
Kopanica krbk 21 lut. 25 kwiet. 8 sier. 17 paźd.
Kórnik krb 2 kwiet. 25 czer. 25 wrz. 17 grud.
Kościan (Kosten) krb 14 mar. 21 maj. 12 wrz. 5 grud.
Kostrzyn krb 4 kwiet. 11 lip. 17 paźd. 19 grud.
Koźmin krbk 15 stycz. 23 kwiet. 13 sier. 5 list.
Krobia krbk. 12 lut. 7 maj. 3 wrz. 12 list.
Krotoszyn krb 2 kwiet. 9 lip. 5 paźd. 17 grud.
Krzywiń krb 10 stycz. 4 kwiet. 4 lip. 17 paźd.
Książ krb 19 mar. 21 maj. 27 sier. 12 grud.
Leszno (Lissa) krb 3 kwiet. 19 czer. 4 wrz. 11 grud.
Lwówek (Neustadt b. Pinne) krb 26 mar. 21 maj. 27 sier. 19 list.
Międzychód (Birnbaum) krbk 19 mar. 25 czer. 1 paźd. 3 grud.
Międzyrzecz (Meseritz) krbk 26 mar. 2 lip. 2 paźd. 26 list.
Mieszków b 28 mar. 21 list. — krb 20 czer. 26 wrz.
Mikstat bk 8 stycz. — krbk 12 mar. 29 sier. 15 paźd.

Miłosław krb 26 mar. 4 lip. 15 paźd. 5 grud.
Mosina krb 19 lut. 2 maj. 20 sier. 24 paźd.
Mur. Goślina krb 2 kw. 11 czer. 15 paźd. 10 grud.
Nowemiasto (Neustadt a/W.) krb 7 mar. 6 czer. 24 paźd. 11 grud.
Nowy Tomyśl krbk po 2 dni 21 mar. 9 maj. 26 wrz. 12 grud. — ch 27 wrz.
Oborniki krb 26 mar. 21 maj. 20 sier. 5 list.
Obrzycko krbk 27 mar. 21 sier. 30 paźd. 11 grud.
Odalanów (Adelnau) krbk 21 lut. 20 czer. 3 wrz. 14 list.
Opalnica krb. 2 kwiet. 29 paźd.
Osieczna (Storchnest) krb 7 mar. 11 czer. 24 wrz. 26 list.
Ostroróg (Scharfenort) krbk 14 lut. 16 maj. 22 sier. 14 list.
Ostrowo krb 30 kwiet. 23 lip. 17 wrz. 26 list.
Ostrzeszów (Schildberg) krbk po 2 dni 7 [illegible]. 12 wrz. — bk 11 czer. 5 grud.
Piaski (Sandberg) krb 6 mar. 12 czer. 21 sier. 27 list.
Pleszew krb 7 lut. 12 grud. — b 7 mar. 9 maj. 22 sier. 17 paźd.
Pniewy (Pinne) krbk 5 mar. 7 maj. 13 sier. 10 grud.
Pobiedziska (Pudewitz) krb 9 stycz. 24 kwiet. 31 lip. 16 paźd.
Podzamcze krb 14 mar. 6 czer. 5 wrz. 12 grud.
Pogorzela krbk 26 mar. 28 maj. 24 wrz. 12 list.
Poniec krb 14 lut. 23 lip. 10 wrz. 14 list.
Poznań b 15 mar. 5 lip. 6 wrz. 20 grud. — w 2 dni 11 czer. — bk 12 czer. — kr 11 dni 14 grud.

Pszcz (Betsche) krb. 7 lut. 7 maj 28 sier. 12 list.
Rakoniewice krb 5 mar. 7 maj. 14 sier. 14 list.
Raszków krb 12 lut. 6 czer. 17 paźd. 28 list.
Rawicz krb po 28 dni 2 mar. 4 lip. 26 wrz. 5 grud.
Rogoźno krb po 2 dni 19 mar. 14 maj. 10 wrz. 12 list.
Rostarzewo krb 26 lut. 3 lip. 10 wrz. 19 list.
Ryczywół krb 4 kwiet. 11 lip. 17 paźd. 5 grud.
Rydzyna krb 21 mar. 2 paźd. 3 grud.
Sarnowo krb 19 lut. 30 kwiet. 27 sier. 26 list.
Sieraków (Zirke) krb 14 mar. 6 czer. 12 wrz. 7 list.
Skwirzyna (Scwerin a/W.) krbk 4 kwiet. 20 czer 22 sier. 31 paźd.
Śmigiel krb 24 kwiet. 26 czer. 25 wrz. 27 list.
Śrem krb 5 mar. 28 maj. 3 wrz. 3 grud.
Środa krb 8 stycz. 12 mar. 16 lip 29 paźd.
Stęszewo krb 19 mar. 11 czer. 27 sier 12 list. .
Sulmierzyce krb 19 lut. 1 czer. 22 sier. 7 lis
Swarzędz bkśw 28 mar. 16 maj. — krbkśw 12 wrz. 7 list.
Święciechowa (Schwetzkau) b 5 mar. 10 wrz. — krb 4 czer. 12 list.
Szamotuły (Samter) krbk 3 kwiet. 17 lip. 8 paźd. 26 list.
Schlinptyngowa krb 13 lut. 8 maj. 4 wrz. 4 grud.
Trzciel (Tirschtiegel) krbk 18 kwiet. 28 maj. 15 paźd. 28 list.
Wielichowo krb 12 lut- 2 maj. 21 sier. 7 list.
Wolsztyn. krbzb 19 mar. 1 paźd. 26 list, — bzb

20 sier. — ch 2 paźd.
Wronki krbk 28 mar. 18 lip. 24 paźd. 12 grud.
Września krb 3 kwiet. 9 lip. 8 paźd. 10 grud.
Wschowa (Fraustadt) krb po 2 dni 21 mar. 16 maj. 5 wrz. 28 list.
Zaniemyśl krb 22 stycz. 30 kw. 20 sier. 22 paźd.
Zbąszyń (Bentschen) krbk 7 mar. 20 czer, 5 wrz, 31 paźd.
Zduny krb 21 mar, 16 maj. 12 wrz. 12 grud.
Żerków krb 5 mar. 17 wrz. — b 25 czer. 19 list.

Obwód rejencyjny bydgoski.

Barcin krbk 7 maj. 9 lip. 29 sier. 24 paźd.
Białośliwie (Wissenhöhe) krbk 14 mar. 20 czer. 9 paźd. 16 grud.
Budzyń krb 13 mar. 11 czer. 2 paźd. 10 grud.
Bydgoszcz (Bromberg) kr. po 5 dni 26 mar. 30 lip. 24 wrz. 3 grud. — k po 2 dni 26 mar. 30 lip. 24 wrz. 3 grud. — b w czwartek i sobotę każdego tygodnia na miejskiem targowisku, jeżeli zaś w dniu tym przypada święto, odbędzie się jarmark w dzień poprzednio.
Chodzież (Kolmar i P.) b 6 lut. 3 wrz. — krbk 2 kwiet. 5 czer. 15 paźd. 3 grud.
Czarnków bk 12 lut. 7 maj. 16 lip. 8 paźd. — krbk 19 mar. 18 czer. 27 sier. 5 grud.
Czerniejewo (Schwarzenau) krbk 19 lut. 21 maj. 27 sier. 26 list.
Fordon kr 19 lut. 25 czer. 17 grud.
Gąsawa kr 3 kwiet. 2 paźd.
Gębice krbk 28 mar. 11 czer. 20 sier. 29 paźd.

Gniewkowo (Argenau) krb 26 mar. 19 list. — b 11 czer. 20 sier.
Gniezno krbk po 2 dni 5 lut. 6 sier. 7 list. — krbk 8 dni 28 kwiet.
Gołańcz krbk 12 mar. 16 lip. 24 wrz. 19 list.
Inowracław krbk 3 kwiet. 13 czer. 25 wrześ. 11 grud.
Janówiec krb 25 kwiet. 7 lipca 16 paźd. 18 grud.
Kcynia (Exin) krbk 28 mar. 20 czer. 12 wrz. 7 list.
Kiszkowo (Welnau) krb 14 mar. 20 czer. 29 sier. 14 list.
Kłecko krb 2 kwiet. 9 lip. 1 paźd. 17 grud.
Koronowo (Krone a Brahe) krbk po 2 dni 25 kwiet. 20 czer. 22 sier. 17 paźd.
Kruświca krb. 4 kwiet. 4 lipca 5 wrz. 14 list.
Łabiszyn krbk 14 mar. 27 czer. 10 wrz. 5 list.
Łekno krbk 2 kwiet. 9 lip. 5 list.
Łobżenica krbb 2 kwiet. 2 lip. 8 paźd. 3 grud.
Łopienno krbk 4 kw. 27 czer. 26 wrz. bk 5 grud.
Margonin krbk 24 kwiet. 3 lip. 17 wrz. 30 paźd.
Miasteczko (Friedheim) krbk 7 maj. 31 paźd.
Mielżyn krbk 2 kwiet. 2 lip. 1 paźd. 17 grud.
Mieścisko krbk 26 lut. 26 mar. 28 maj. 26 list.
Mogilno krbk 12 mar. 18 czer. 12 wrz. 17 grud.
Mrocza krbk 3 kwiet. 11 czer. 27 sier. 29 paźd.
Nakło bk 25 stycz. 22 lut. 22 list. 20 grud. — krbk 23 kwiet. 18 czer. 13 sier. 15 paźd.
Pakość krbk 13 mar. 3 lip. 16 paździ. 5 grud.
Piła (Schneidemühl) bk 19 lut. 26 mar. 21 maj. 25 czer. 20 sier. 22 paźd. 19 list. 17 grud. — kr 27 mar. 26 czer. 23 paźdz. 18 grud. — k zbytkowe 2 dni 15 maj.
Powidz krbk 4 kwiet. 28 maj. 24 paźd. 19 grud.

Rogowo krbk 20 mar. 19 czer. 23 paźdz. 11 grud
Rynarzewo krbk 2 kwiet. 21 maj. 3 wrz. 12 list.
Skoki (Schocken) krbk 5 mar. 2 lip. 22 paźdz. 3 grud.
Solec (Schulitz) bk 7 mar. 8 sier. — krbk 9 maj. 14 list.
Strzelno krbk 2 kwiet. — krb 25 czer. 27 sier. 12 list.
Szamocin b 15 lut. 8 maj. 6 sier. 12 list. — krbk 4 kwiet. 12 czer. 16 paźdz. 11 grud.
Szubin krbk 25 kwiet. 25 czer. 24 wrz. 21 list.
Trzcianka (Schönlanke) krbk 20 mar. 20 czer. 18 wrz. 11 grud.
Trzemeszno krbk 26 mar. 25 czer. 17 wrz. 10 grud.
Ujść krbk 17 mar. 4 lip. 12 wrz. 12 grud.
Wągrowiec krbk po 2 dni 3 kwiet. 6 list. — bk 6 mar. 16 maj. 1 sier. 12 grud.
Wieluń (Filehne) b 14 lut. 24 czer. 18 paźdz. — bk 29 mar. — krbk 5 wrz. — krb 19 grud.
Witkowo krbk 20 mar. 19 czer. 25 wrz. 27 list.
Wyrzysk krbk 19 mar. 4 lip. 1 paźdz. 28 list.
Wysoka krbk 12 mar. 19 maj. 22 sier. 5 list.
Żerniki krb 6 czer. 5 wrz.
Żnin krbk 27 mar. 15 maj. 17 paźdz.

Szląsk.

Obwód rejencyjny opolski.

Baborów (Bauerwitz) b 20 mar. — krb 27 maj. 30 wrz. 26 list.
Beneszów krb 6 maj. 16 wrz. 11 list. — b 8 lip. 12 sier. 7 paźdz.
Biała (Zülz) krb 14 mar. 26 wrz. 12 grud. — b 20 maj. 28 paźdz.

Bieruń b. 18 lut. 6 maj. 10 czer. 5 sier. 14 paźd. 25 list. — kr 7 maj. 6 sier. 15 paźd.

Borzesławice krb 9 stycz. 3 kwiet. 10 lip. 2 paźd.

Byczyna (Pitschen) krb 11 lut. 20 mar. 26 sier. 11 list. — b 20 czer.

Bytom (Beuthen O-S) krb 4 lut. 29 kwiet. 7 paźd. 9 grud. — b 15 lip.

Cerekwia (Deutsch-Neukirch) krb 19 mar. 24 czer. 28 paźd.

Dobrodzień (Guttentag) krb 25 lut. 10 mar. 19 sier. — b 8 kw. 28 paźd. 12 list.

Frydland (Friedland O-S) krb 28 mar. 27 czer. 5 wrz. 7 list.

Gliwice (Gleiwitz) b po 2 dni 16 stycz. 20 mar. 15 maj. 19 czer. 24 lip. 21 sier. 30 paźd. 18 grud. — kr 19 mar. 20 sier. 17 grud.

Głogówek (Ober-Glogau) b 12 lut. 11 czer. — krb 30 kw. 3 wrz. 19 list.

Głupczyce (Loebschütz) b 4 mar. — krb. 13 maj. 23 wrz. 18 list.

Gorzów (Landsberg O-S) św 3 stycz. 7 lut. 7 mar. 4 kw. 2 maj. 6 czer. 4 lip. 8 cier. 5 wrz. 3 paźd. 7 list. 5 grud. — bk 4 lut. 7 maj. — krbk 11 marc. 22 sier. 11 paźd. 9 grud.

Grotków (Grottkąu) b. 11 mar. 17 czer. 19 sier. 11 list. — krb 29 kwiet. 30 wrz.

Hulczyn (Hultschin) krb 29 mar. 13 wrz. 13 grud. — b 12 lip.

Katowice (Hattowitz) b 7 stycz. 25 lut. 22 kw. 19 sier. 17 paźd. 16 grud.

Kietrz (Katscher) krb 18 mar. 21 paźd. 16 grud. b 17 czer.

Kluczborek (Kreuzburg) krb 7 stycz. 9 wrz. 18 list. — b 5 czer.
Koziaszyja, (Ziegenhals) krb 1 maj. 31 lip. 30 paźd.
Koźle (Kosel) 4 lut. 10 czer. — krb 8 kwiet. 5 sier. 11 list.
Krapkowice (Krappitz) b 12 mar 9 lip. — krb 29 kwiet. 26 sier. 9 grud.
Królewska Huta (Königshütte) krb 13 mar. 26 czer. 18 grud. — b 11 wrz.
Krzanowice (Kranowitz) krb 23 kwiet. 25 czer 10 wrz. 29 paźd.
Kupp b 8 maj. 30 paźd.
Leśnica (Leschuitz b 18 lut. 1 lip. — krb. 1 kwiet. 12 sier. 7 list.
Lubliniec (Lublinitz) krb 18 mar. 30 wrz. 18 list. — b 13 maj. 24 czer.
Miasteczko (Kieferstädtel) krb 17 kwiet. 14 sier. 16 paźd. — b 5 czer. 13 list.
Mikołow (Nikolai) b 23 stycz. 3 kwiet. 12 czer. 31 lip. 25 wrz, 27 list. — kr 4 kwiet. 1 sier. 28 list.
Mysłowice (Myslowitz) b 9 stycz. 6 mar. 8 maj. 17 lip. 7 sier. 2 paźd. 7 grud. — kr 21 lut. 8 sier. 5 grud.
Niemodlin (Falkenberg), krb 17 stycz. 8 maj. 15 sierp. 17 paźd.
Nysa (Neisse) bk 12 stycz. 6 kwiet. 20 kwiet. 13 lip. 12 paźd. — kr po 3 dni 21 stycz. 22 kw. 15 lip. 14 paźd.
Odmuchów (Ottmachau) krb 6 maj. 9 wrz. 9 grud.

Olešno (Rosenberg O. S.) bk 30 stycz. 3 kw. 12 czer. 28 sier. 12 list. — kr. 17 czer. 2 wrz. 25 list.
Oppawa (Troplowitz) kr 2 kw. 11 czer. 1 paźd.
Opole (Oppeln) krbk 4 mar 29 lip. 23 wrz. — bk 22 kwiet. 18 list.
Paczków (Patschkau) kr. 27 maj. 26 sier. 18 list.
Pilchowice (Pilchowitz) krb 14 lut. 5 wrz. 7 list. — b 6 czer.
Pokój (Karlsruhe) b 26 mar. 21 paźd. — krbk 14 maj. 27 sier.
Popielów (Alt Poppelau) b 11 czer. 24 wrz.
Proszków (Proskau) krb 4 kw. 6 czer. 22 sier. 24 paźd.
Prudnik (Neustadt O S.) krb 26 marc. 26 list. — kr. 24 wrz.
Pszczyna (Pless) b. 30 stycz. 27 mar. 3 lip. 14 sier. 16 paźd. — kr 28 mar. 4 lip. 17 paźd.
Pyskowice (Peiskretscham). b 14 maj. 27 sier. — krb 26 mar. 15 paźd. 10 grud.
Racibórz (Ratibor) b 8 stycz. 18 czer. — krb 5 mar. 27 sier. 12 list, — w 10 maj. 18 paźd.
Rybnik b 11 lut. 1 kwiet. 20 maj. 22 lip. 23 wrz. 18 list. — kr 2 kwiet. 23 lip. 19 list.
Św. Anna (Annaberg) krb 4 czer. 16 wrz.
Ścinawa (Steinau O. S.) krbk 7 lut, 12 wrz. 14 — bk 21 mar. 4 lip.
Strzelce Wielkie (Gross-Strehlitz) krb 24 stycz. 4 lipca 17 paźd. — b 14 mar, 9 mai. 15 sier. 12 grud.
Strzelce Małe (Klein-Strehlitz) krb 23 kwiet 10 wrz. 12 list. — b. 18 czer.
Sudzice (Zauditz) krb 29 kw. 9 wrz. 4 list.
Szurgoszcz (Schurgast) krb 7 mar. 16 maj. 29 sier.

21 list.

Tarnowskie Góry (Tarnowitz) b 21 stycz. 11 mar. 20 maj. 12 sier. 21 paźd. 25 list. — kr 12 mar. 13 sier. 26 list.

Toszek (Tost) b 5 mar. 19 list. — krb 7 maj. 2 lip. 1 paźd.

Ujazd (Ujest) b 14 stycz. 6 maj. 8 lip. — krb 11 mar. 9 wrz. 25 list.

Wielowieś (Langendorf) krb. 27 mar. 7 sier. 6 list.

Władzin (Bladen) kr 25 lut. 17 czer. 2 wrz. 25 list.

Wodzisław (Loslau) b 26 mar. 28 maj. 16 lip. 3 wrz. 10 grud. — kr 27 mar. 4 wrz. 11 grud.

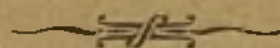
Wołczyn (Konstadt) krb 1 kwiet. 1 lip. 7 paźd. — b 6 sier. 5 list. — len 9 grud.

Woźniki (Woischnik) krb 14 stycz. 1 kwiet. 17 czer. 14 paźd.

Zory (Sohrau) b 6 lut. 13 mar. 22 maj. 10 lip. 28 siur. 23 paźd. 4 grud. — kr 14 mar. 11 lip. 24 paźd. 5 grud.

W Imię Boże rozpoczynamy Rok Nowy.

Ważne dni dla rodziny w r. 1895.

Na Nowy Rok 1895.

Minął rok stary — rok pełen goryczy —
Zewsząd się rwała, jak burzy nawała,
Jak gdyby psiarnia spuszczona ze smyczy,
Tłuszcza zawzięta — i w nas uderzała!

Lecz polska Wiara, szczera polska cnota —
Przetrwały wichry — tryumfem zalśniły —
Poparte pracą, rozwarły swe wrota —
Świetną wystawę światu przedstawiły!

Pienił się wróg nasz, bo pewny zagłady
Narodu, Polski, zdumiał się nie mało,
Że żyje naród, że w postępu ślady
Na tyle hartu, tyle sił go stało!

Mimo stoletnich klęsk i niedoli,
Polska pamiętna Kościuszki dni chwały,
Wymazać z świata kart się nie pozwoli,
Choćby ją cięższe, sroższe dni czekały.

Minął rok stary — lecz nie minął marnie!
Bo trud i praca w nim to rozgorzały,
A polska dziatwa do dzieła się garnie
I łamie lody,, zbiera plon niemały!

Dziś dzwony Nowy Rok nam obwieściły!
Życzenia niesiem więc pod polską strzechę:
Oby pragnienia nasze się ziściły,
Oby Bóg zesłał w dom pokój, pociechę!

Ażali rok ten będzie pomyślniejszy?
Wiadomo chyba Bogu Najwyższemu.
Jeśli pragniemy zdobyć los znośniejszy —
Ufajmy Jemu i męztwu własnemu!

Rok Nowy niechaj świadomość w nas wznieci,
Co może zgoda, a co swary mogą!
Sto lat upływa odkąd rozbiór trzeci
Polskę napełnił żałobą i trwogą!

Ale Bóg nie chciał zagłady narodu —
Dodał nam męztwa — więc gdy się zmówili
Wrogowie nasi z zachodu i wschodu,
Myśmy do krzyża z wiarą się tulili!

Naprzód więc z wiarą, nadzieją, miłością,
Do pracy weźmy się rączo, z zapałem,
A jeśli walczyć będziem z wytrwałością,
Rok Nowy plonem znów błyśnie niemałym!

B. M.

Kazimierz Odnowiciel.

W czem przyszłość nasza.

III.

Powodzenie pracy uczciwej wywołuje u ludzi z jednej strony radość i zadowolenie, z drugiej nieżyczliwość i zawiść, a więc chęć szkodzenia. Los ten spotyka wszelkie czynności, mające jakąkolwiek dodatnią wartość na tym świecie. Objaw ten jest bardzo naturalny i jest niejako ogniową próbą nie tylko dla przedsięwzięć tych, ale i osób, które niemi kierują.

Wiązankę doroczną pod nazwą: „Kalendarz gdański na rok 1895" wysyłasz w świat, zacny Redaktorze, w chwili takiego przesilenia, które oby było dla pisma twego i twych wydawnictw przejściem do zupełnego zwycięstwa nad tymi, którzy pragną twego upadku. Kto wypełnia sumiennie swe obowiązki, ten z spokojem spoglądać może w przyszłość, gdyż co dobre i zacne, zawsze takiem zostanie i uznanie osiągnie. Przez te kilka lat pracy wśród nas zdziałałeś wiele, bardzo wiele. Nauczyłeś całe zastępy obojętnych myśleć i czuć po polsku, nakłoniłeś wielu do chwycenia za pióro, oddawania mysli i wrażeń ku dobru ogółu, rozbudzenia w sobie nowych poglądów i pragnień, któ-

rych niedawno jeszcze nie znali, nie odczuwali, gdyż drzemały pod warstwą popiołu obojętności i indyferentyzmu.

To też idź, Redaktorze, drogą obraną, podążaj na wzór świątobliwych pielgrzymów, pragnących odwiedzenia miejsc cudownych, do tej mety, do której w naszem położeniu tylko jedna droga prowadzi. Droga może ciernista, ale nieomylna, pokazująca nam w dali szczęśliwość prawdziwą, do której tak wszyscy wzdychamy.

Jedną z głównych wad naszych jest niedostateczne lub nieodpowiednie wychowanie młodego pokolenia, które z biegiem czasu ma nas zastąpić, zająć raz kiedyś stanowiska przez nas dzierżone. W biednem naszem położeniu, jakże niewiele jest w naszym ręku stanowisk — raczej myśleć nam należy, aby tak wychować młodzież, iżby zdobyć umiała te życia codziennego warownie, które przodkowie nasi postradali, a które są nieodzowne do rozwoju naszego ekonomicznego, a za nim politycznego.

Tak często czytaliśmy w prasie słowa: „polityka talara," które to wyrażenie miało być oznaką chciwości i egoizmu, jako ostrzeżenie przed kierunkiem, który mógłby społeczeństwo nasze sprowadzić na dno materyalizmu, a z nim upadek zgotować wszystkiemu, co pięknie i szlachetne. —

U narodu polskiego nie obawiam się takiego kierunku, — raczej nam łatwo zapalnym, odczuwającym wszystko gorącem sercem, — prędzej lekkomyślność niż egoizm jest wrodzoną. To też

widocznym jest u nas na każdym kroku upadek materyalny. — Ubożejemy, zamiast rosnąć w zamożność, — a przecież jest rzeczą dowiedzioną, że moralna istota człowieka tylko wtenczas może się rozwijać i coś dodatniego zdziałać, gdy to ciało nie uczuwa braku najnieodzowniejszych potrzeb życia. —

To też materyalistą nazywam tego, kto zbiera pieniądze, aby je w nadmiar używał na przyjemności wygodnego życia — nie zaś tych zacnych pracowników, którzy skąpią grosze, aby nimi zapewnić sobie starość a dzieciom swym lepszą zgotować przyszłość. —

Czem Anglia tak potężną się stała — czemu tak wybitną odgrywa rolę wśród narodów Europy? — Otóż dla tego, że ludność jej jest najbogatszą, że przemysłem i handlem — zabiegliwością i praktycznością góruje nad światem. — Cały zachód przewyższa nas zamożnością, gdy my coraz niżej upadamy materyalnie — a ci, co niegdyś z zawiniątkiem — w skromnej pokornej postawie zawitali przed progi domu naszego, dziś nas z niego wyrugowali — a my i dzieci nasze stajemy się ich sługami.

To też czas najwyższy, abyśmy się otrząsnęli z tego snu letargicznego. Zacznijmy poprawę losu naszego od budowy silnych fundamentów, t. j. od dobrze obmyślanego praktycznego wychowania dzieci naszych. —

Młodzież nasza niechaj przedewszystkiem skończy szkoły — elementarną, średnią, czy też gimnazyum — wedle stanu i możności rodziców, a i

zdatności, jaką objawia. A że w szkołach ojczystego języka nie uczą — nauczmy w domu zawczasu czytać i pisać dzieci nasze po polsku, aby poznały i pokochały dźwięki rodzinne, te piękne pieśni nasze kościelne i światowe, wreszcie historyą, literaturę naszą, przynajmniej równocześnie z tym pokarmem duchowym, jaki podają młodzieży naszej dzisiejsze szkoły tak, aby nie sądziła, że nasz naród tak biedny, że nic równie dobrego nie posiada, co obce narody. —

Później niechaj rodzice dają dzieciom, wedle ich zdolności o ile możności, wychowanie specyalne, w jakiej szkole zawodowej, a nawet uniwersyteckiej. Niedawno poznałem młodego akademika, który z 60 markami poszedł na uniwersytet, a dziś go już przy własnej zabiegliwości i pomocy niewielkiej naszych instytucyi w niedługim czasie ukończy. Tak to często silna wola cudów dokonuje i łamie wszelkie zapory, gdy z drugiej strony obawa o brak środków materyalnych marnuje najpiękniejsze zdolności młodzieży naszej.

Im wyższe wykształsenie szkólne, tem lepsza podstawa do jakiegokolwiek zawodu, bo i rzemieślnik gdy większe ma wiadomości, zupełnie inaczej rozwinie interes swój niż ten jego kolega, co ledwo czytać i pisać umie. —

Po szkólnem wykształceniu następuje fachowe, które przerabia młodzież na ludzi pożytecznych społeczeństwu, na obywateli kraju i państwa. Fachowe wykształcenie powinien każdy, skoro się nie poświęca zawodom naukowym, odebrać gruntowne, czy to rzemieślnik, kupiec lub rolnik, bez względu

nı to, czy rodzice pozostawiają mu znaczną spuściznę, czyli też w dziesięciu jego palcach cały jego przyszły spoczywa majątek. Jakże ciesto z powodu powierzchownego wykształcenia swych dzieci w zawodzie rodzice widzą upadek fortuny przez nich ciężko zdobytej. — Wina tu rodziców mści się po części na nich samych, gotując im smutną starość.

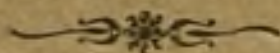
Praca zbogaca, mówi przysłowie, ale i uszlachetnia. To też szanujmy każdą pracę, każdy zawód użyteczny. Niechaj nikt nosa nie zadziera, gdy jest aptekarzem, rolnikiem lub kupcem, adwokatem lub doktorem, — mieniąc się być lepszym od rzemieślnika a nawet wyrobnika, — pracującego uczciwie nad polepszeniem doli swej rodziny. Dobrobyt poszczególnych stanów składa się na zamożność ogólną, którą nad nami tak górują inne narody, — a każdy stan jest zacny, skoro w nim zacnie postępujemy.

To też pracujmy, oszczędzajmy a bogaćmy się dla dobra następnych pokoleń, którym lepszą gotujmy przyszłość przez dobre wychowanie.

Módl się i pracuj, a Bóg cię nie opuści, ciebie, twą rodzinę i naród twój jęczący w tak ciężkiej doli. —

Copoty, dnia 15-go września 94. r.

Roman J.-P.

Zygmunt August.

Swięty Izydor.

W pośród wiejskie matki, córy,
Znużon drogą, wiekiem zgięty,
Zasiadł pielgrzym z Jasnej-Góry
I rozłożył towar święty.

Miał rożańce, miał szkaplerze,
Mnóstwo krzyżów wydobywał,
A lud wierny swojej wierze
Za poczciwy grosz nabywał. —

I miał jeden obraz śliczny,
Każdy o treść jego badał,
Pytał, słuchał gmin rozliczny,
A on tak mu rozpowiadał:

„O! nie wiecie, wy ludkowie,
Jak za dawnej tam pamięci,
Byli z pośród was królowie,
Byli nawet nieraz święci.

Tam, gdzie tacy, jak my ludzie,
Wśród dalekie ztąd Hiszpany,
W ciągłych modłach, postach, trudzie,
Żył Izydor, Oracz zwany.

Takim, jak wy, był on chłopkiem,
Tak się, jak wy, męczył, nużył,
Przecież mnogich cnót dorobkiem
Myta niebios się dosłużył.

Dziki nad nim pan przewodził,
Sprzęgał, z bydłem, kuł do taczek;
Krzywdził, więził, chłostał, głodził,
Wszystko święty zniósł prostaczek,

Zniósł, bo męki Jezusowe
Stokroć bardziej go bolały:
Cierń, co w Boską wrył się głowę,
Rany, co krew świętą lały.

Zniósł, bo sroższe widział dole,
Nieszczęśliwych szereg długi;
Zniósł, bo wiedział, że tu pole
Nie nagrody, lecz zasługi. —

I raz pan ów bez sumienia
Podwójną mu orkę zadał,
A w przypadku niespełnienia,
Straszną karę zapowiadał.

Westchnął biedny, wstał przed świtem,
Zaprzągł wołki uporczywe,
Szedł z spojrzeniem w ziemię wrytem,
I tak zawiódł je na niwę.

A że w każdej trudnej porze
Wprzód do Boga się odnosił,

U stóp krzyża kląkł w pokorze,
I gorąco błagał, prosił.

Głowę w świętej chylił skrusze,
Sercem nieba przywoływał,
Korzył myśli, czyścił duszę,
I w Chrystusa się wpatrywał.

I tak długo i głęboko
Zatapiał się w męce krzyża,
Aż tu słońce już wysoko,
I południe się przybliża.

Zląkł się, jakby z snu przecucił,
I zapłakał w swej niedoli;
Gdy wtem w koło okiem rzucił:
Jakaś jasność! woń po roli!

Patrzy — widzi zadumiały
Niepojęte cuda! dziwy!
Anioł śliczny, jak śnieg biały,
Doorywa jego niwy!

Każdy zagon wyciągnięty
Tak prościuchno i tak ładnie:
Nie ma bicza rataj święty,
Wołki przecież idą składnie.

Idą z okiem tak wesołem,
Pług tak lekko idzie w ziemi;
Pada chłopek, bije czołem,
Łzami zlewa się wdzięcznemi.

Gdy wtem anioł promienisty
Nagle w górę wzlata, leci;
A jak tęcza pas ognisty,
Długi ślad się za nim świeci.

Niknie, ginie postać święta;
Ginąc, takie słowa głosi:
„Kto o Bogu swym pamięta,
„Temu pomoc Bóg przynosi."

Wiele, wiele wieków zbiegło,
Nim w tem samem miejscu cudu
Wielkie miasto się rozległo,
A w niem wielkie mnóstwo ludu.

Od poranka do wieczora
Nie zliczyłbyś gmachów licznych,
Ni w kościele Izydora
Wszystkich bogactw, wotów ślicznych.

Król po królu w wielkiem mieście
Włada, rządzi, rozkazywa:
A gdy przyjdzie umrzeć wreszcie,
Chłopka tego w pomoc wzywa.

O szkodliwości i zapobieganiu ciągłego używania t. zw. niewinnych napojów, jak piwo i wino.

Przez **A. Czarnowskiego.**

Wiekowi obecnemu, tj. wiekowi XIX. nadano przeróżne miana, stósownie do objawów najbardziej go cechujących. Nazwano wiek ten papierowym, wiekiem wynalazków i wystaw, wiekiem siły parowej i elektrycznej.

Podług mego zdania mają największą słuszność ci, którzy wiek XIX nazwali „wiekiem alkoholu.“ Może szanowni czytelnicy tego samego zdania będą, gdy się zastanowią nad następującemi liczbami, tyczącemi się tylko państwa niemieckiego.

Otóż wypija się w Niemczech obecnie w roku:
657 750 000 litrów gorzałki ($33^1/_3$% alkoholu)
5 217 600 000 litrów piwa,
322 000 000 litrów wina.

Gdy to wszystko podzielimy równo na mężczyzny, kobiety i dzieci, to przypadnie na każdą głowę albo raczej na każdy żołądek 13,2 litra gorzałki, $105^1/_2$ litra piwa i 6,44 litra wina.

Na wyrobienie tych napojów zawierających w sobie truciznę alkoholiczną, zużytych, a zatem zmarnowanych zostaje:

23	milionów	centnarów	jęczmienia,
7	„	„	żyta
42	„	„	kartofli
$^1/_2$	„	„	buraków

oprócz wielu jeszcze tysięcy centnarów innych ziemiopłodów, przeznaczonych od przyrody nie na truciznę, ale tylko na pokarm dla ludzi i zwierząt.

Że alkohol czyli spiritus jest rzeczywistą trucizną, to już dostatecznie stwierdzono, a też łatwo jest każdemu na licznych dzisiejszych pijakach i głupkowatych a schorzałych ich dzieciach osobiście doświadczyć i przekonać się.

Jak ostro alkohol wpływa na organizm, możemy ztąd wnioskować, że dodając do jadła szczeniątom spiritusu, pozostaną one małe, chociaż od dużych psów pochodzą. Gdy alkohol na zwierzęta tak strasznie działa, o których też wiemy, iż od potraw zaprawionych trucizną alkoholiczną wprost stronią, o ile silniej musi ta trucizna na delikatne ciało a zwłaszcza na umysł człowieka szkodliwie oddziaływać.

Szkody, które alkohol ludziom wyrządził i ciągle jeszcze wyrządza, są nieprzeliczone, a słusznie Gladstone powiedział: „Alkohol pustoszy więcej świat dzisiejszy niż zaraza, głód i wojna.“

Widząc tak złe skutki, wielka część ludzi porzuca zupełnie spirituozy i nie używa ani gorzałki, ani koniaku, ani rumu, gdyż one zawierają w sobie 33—70% trucizny alkoholicznej. Bardzo wielu uważa, iż upicie się gorzałką jest wprost hańbą i niegodnem człowieka rozumnego. Mimo to nazwać można wiek XIX zawsze jeszcze „wiekiem alkoholu,“ gdyż właśnie to wielka, ogromna część ludzi zalewa się w to miejsce napojami innemi

Dawniejszy strój Kaszubów.

czyli alkoholem pod inną formą a mianowicie piwem i winem.

„Niewinne“ te napoje wydawają mi się większym nieprzyjacielem ludzkim niż nim jest wódka; stały one się bowiem powszechnym napojem regularnie używanym, niby wzmacniającym, a już wcale niby nieszkodliwym tak kobietom, jak dzieciom lub chorym nawet. Tymczasem zawierają one tę samą truciznę alkoholiczną, jaką ją gorzała ma, tylko w miejszej ilości, w skutek czego też piwo nie kieliszkiem, ale kuflem pić muszą.

Zwyczajne nasze piwa składowe (Lagerbier) zawierają w sobie w 100 częściach 4-5 części alkoholu (Patzenhofer $4^1/_4$; pilzneńskie 4—6; bawarskie 4—5; berlińskie białe piwo $4^0/_0$): gorzałka zawiera w sobie 10 razy tak wiele alkoholu (Nordhäuser 40—$44^0/_0$; koniak 43—$58^0/_0$). Poznajemy ztąd, iż w 5 szklankach piwa wypija się przynajmniej tę samą ilość alkoholu, jaka jest w pół szklance „Nordhäuseru“ zawartą. Zwykłe wina stołowe zawierają w sobie dwa razy tyle alkoholu co piwo (Mozelskie 7—$9^0/_0$, Bordeaux 9—$14^0/_0$); a zatem wypiwszy 4 szklanki wina czerwonego, spożyliśmy tyle alkoholu, ile zawiera jedna szklanka koniaku. Wina tęższe zawierają w sobie 3 razy tak wiele alkoholu jak piwa (Porter $15^0/_0$ Scherry 14—$18^0/_0$, Madeira 16—$20^0/_0$); mają one zatem tylko około połowę tej zawartości alkoholu co nasze zwyczajne wódki. Ów panicz lub inny t. z. dobrodziej lub jegomość zalewający się piwkiem lub winkiem nie ma żadnego powodu dumnie i pogardliwie spoglądać na owego „kümmel-

brudera“, który tam obok w karczmie swój półkwaterek „kornusa“ zapija. Obydwaj piją jedną i tę samą truciznę (nazwali ją mylnie okowitą od wyrazów łacińskich aqua—woda i vita—życie); piją oni ją prawie w równej ilości, tylko o różnym nazwisku, pod inną formą i etykietą. Owe bajki o nieszkodliwości napojów wolnych od „fuzlu“ nie są bowiem czem innem, jak tylko zasłonką, którą sumienie swe zakrywają ludzie upatrujący swój interes w tem, aby tylko jak najwięcej spirytuozów spotrzebowano. Alkohol nie wodą życia, ale raczej „wodą śmierci“ nazwaćby trzeba; jest on bowiem jedną z naszych największych trucizn na nerwy, zarówno czy go w postaci gorzały, likieru, piwa lub wina używamy. Prof. Forel w Zurychu pisze w swem sprawozdaniu: „Większa liczba zamieszkujących nasz asyl opilców składa się z pijaków piwa i wina, a figurują pomiędzy nimi nawet tacy, którzy jedynie tylko winami owocowemi się spijali.“

Jak temi „niewinnemi“ trunkami spić się można, to codziennie po miastach i miasteczkach, a niestety już i po wsiach przekonać się możemy na naszych jegomościach-piwoszach, którzy to regularnie swą „szklankę piwka“ w knajpie wypić muszą. Ta „szklanka piwka“ staje się nieraz tak silną, że opanowała ona nogi, które drżąc, nie mogą teraz tułowia unieść, sparaliżowała język, który plątając się, stał się za ciężki albo za lekki, a zatem tylko niedorzeczności bredzi. Ta szklanka piwka lub winka zdolna jest czasem rozum niepostrzeżenie zatruć i wszelkie czynności wyższe, du-

chowe, jak czucie, myślenie i wolę owładnąć. Duchowa praca nasza polega bowiem po wielkiej części nad odważeniu nowych wrażeń naprzeciw już będących. Już najmniejsze ilości alkoholu wystarczają, aby sparaliżowały tę mózgu cząstkę, w której takie odważanie i rozsądzanie się dokonywa. Dla tego też najwięcej głupstw popełniają ludzie w upitym stanie. Przy szklance piwka ukazuje się zatem wszystko w różowych kolorach, podchmielonemu nic nie jest za trudne do wykonania; alkohol zradza w nim pojęcie, że posiada siłę lwa i wszystko wykonać może.

Wiedzą to dobrze żydki nasze, a zatem chcąc dobry „gescheftchen" „z gojem" zrobić, to poczęstują go najpierw wódeczką, albo dadzą mu się napić „niewinnego" trunku, aby mu się w głowie cokolwiek „zapruszyło," poczem się tenże wnet na handel zdecyduje i zapłaci tyle, ile żyd żąda, kiedy nie więcej.

Kiedy już małe ilości alkoholu tak szkodliwie na ową cząstkę mózgu, nazwaną „szarą substancyą" działają, jakże to wtedy musi wyglądać w mózgownicy takich, którzy dziennie pięć, a nawet i dziesięć szklanek i więcej piwa wypijają, albo którzy przynajmniej każdej niedzieli muszą pewną swą liczbę tak winnych, jako i niewinnych napojów spożyć! Czyż zatem dziwić się jeszcze możemy, że tacy chcieliby cały świat przewrócić, czyż dziwić się możemy, że nerwy mózgowe człowieka takiego o wątpliwem jeszcze wychowaniu tak się zaczerwienią, iż uważa ten kufel piwa za swego bożka?! Zapewne nie byłby ów 15 letni młokos

w Berlinie tak szkaradnego bluźnierstwa popełnił, gdyby on nie miał sposobności tak wiele kuflów albo raczej sądków tego niewinnego „napoju“ już przedtem wypić, gdyby nie był szczególnie przez 6 tygodni przed wykonaniem zbrodni opilstwu zupełnie się oddał czyli swój mózg trucizną alkoholiczną zaprawił.

Pewien wielki ekonomista miał zatem poniekąd słuszność kiedy wyrzekł: gdyby nie istniała kwestya alkoholiczna, nie byłoby kwestyi socyalnej.

Sławny fizolog Bunge uważa piwo za najniebezpieczniejszy napój, ponieważ ono tak jak żaden inny napój kusząco działa, do opilstwa pobudza i psuje apetyt po prawidłowych i nieszkodliwych naszych potrawach. Zwrócić uwagę mi tu przedewszystkiem wypada na owe niedorzeczne „kolejki“ tak bardzo u nas rozpowszechnione. Mają to one oznaczać jakieś tam „znanie się na rzeczy,“ jakieś posiadanie ambicyi, a są prawdziwie największem głupstwem. Powodują bowiem do marnowania sobie zdrowia ciała i duszy i do tracenia pieniędzy, a to bardzo często ludzi jeszcze niezepsutych i do mierności skłonnych, — przytem są kolejki takie często tylko na wyzyskanie ludzi niedoświadczonych obliczone. Inni fizyologowie zwracają uwagę na wielką szkodliwość, którą picie piwa na serce i na nerki wywiera. Łatwo to sobie można wytłomaczyć: Wszelkie płyny, które przez gardło do ciała wlewamy, przechodzić muszą przez serce i nerki. U piwosza musi serce o wiele większe ilości płynu przepuszczać, niż jest

to mu właściwem; nerki muszą więcej płynu do pęcherza przefiltrować niż do tego są zdolne. Oba tak ważne organa, jak serce i nerki, przesilają się czyli stają się choremi, zwłaszcza że i alkohol zawarty w piwie przez swe trapiące cząstki złe powiększa. Dla tego też jest w nowszym czasie tak wiele chorych na serce i nerki. Żołądek także cierpi wiele przez nadmierne używanie piwa.

Dr. Shaw, lekarski dozorca domu obłąkanych w Banstead, podaje swe doświadczenie i zeznanie, iż pacyenci jego pokarmy lepiej trawią i prawie połowa ich powraca do zdrowia od czasu, gdy im żadnego piwa nie dawano. Kto wiele piwa pije, ten zwykle stosunkowo mało je i musi swój żołądek mieć bardzo na baczności. Żołądek bowiem się przez piwo zakwasza, a błonka żołądkowa się często zapala i rozdraźnia. Skutki te szkodliwe ukazują się także już po miernem nawet, ale regularnem używaniu piwa. W najlepszych jeszcze latach pojawiają się dziś reumatyzmy, niestrawność, nerwowość itp. choroby u tych, którzy się wprawdzie nie spijają, ale którzy r e g u l a r n i e dziennie piwa i wina używają. Zwykle składają oni swą chorobę na karb przesilenia się w pracy lub zaziębień, a zatem piją niby jako medycynę jeszcze po kilka szklanek groku, powiększając przez to tylko swe dolegliwości.

Niektóry bez wątpienia znieść to może i dożyje przytem późnego wieku. Są to wyjątki tylko. Dla drugiego jest szklanka piwa lub wina dziennie już za wiele i działa na organizm jego szkodliwie. Szkoda tylko, że człowiek w ocenieniu siebie sa-

mego co do zniesienia za wiele na siebie liczy i sobie dowierza.

Z tą idzie w parze inna największa szkoda ta, iż rodzice, opiekunowie, nauczyciele, przełożeni spokojnem okiem patrzą, jak ich dziatkom piwko smakuje. Wielu rodziców nie tylko nie zabrania picia tych „niewinnych“ napojów, ale nawet wspólnie z niemi przynajmniej raz albo dwa razy w tygodniu do knajpy idą, aby się tam „restaurować.“ Czyż zatem jeszcze dziwić się mamy, że nasze chłopaki potem jako ucznie lub czeladnicy, jako gimnazyaści, seminarzyści lub akademicy się upijają?

Jestto najsmutniejsza rzecz, świadcząca o wielkiem ubóstwie moralnem, że właśnie młodzież wyższych zakładów naukowych, młodzież akademicka pogrąża i zatapia się w piwie i winie, a nawet uważa to sobie za punkt honoru, zapijać się do bezprzytomności i marnować ten grosz, którego sama sobie jeszcze zarobić nie potrafi. Chełpią się oni przytem, że dziennie do 25 kufli piwa „wytrąbią.“ Nic dziwnego, że także ich rozum się zaćmi, bo oni tylko ten kufel za swego „bożka“ uważają.

Ile to ztąd złego wypływa, gdy takie „spiritusowe beczki“ w życiu najlepsze karyery robią, umożliwiające im dla poratowania zdrowia nadwątlonego, dla reumatyzmu i nerwowości rok rocznie do wód jeździć itp.

Jestto rzeczą naturalną, iż dzieci takich ludzi są zwykle głupkowatemi, karłowatemi, głuchoniememi, skłonnemi do padaczki i krzywizn, nerwowemi jednem słowem, że potomstwo ich zwyrodnie-

je. Smutną tę prawdę potwierdzają w zupełności najnowsze badania francuzkich lekarzy, jak dr. Grenier'a: Garnier'a, Legrain'a, Laurenta i innych.

Kiedyż tu nastąpi zwrot na lepsze, któż powinien naprawą najpierw się zająć? Rada Rzeszy państwa niemieckiego opracowała projekt do prawa, tyczącego się chorób epidemicznych i w najbliższym czasie przedłoży takowy posłom do potwierdzenia. Podług tego prawa byłaby każda rodzina zobowiązaną każdą osobę zapadłą na cholerę, tyfus itp. oddać natychmiast do domów chorych, umyślnie przez rząd w tym celu utrzymywanych. Prawu takiemu lud nie sprzyja, gdyż przywiązanie rodzinne jest większe, niż strach nawet przed cholerą, gdyż rodzice z dziećmi, a brat ze siostrą rozłączyć się chcą dać nie przez ludzi ani rząd, ale tylko przez samego Boga, w którym to nadzieję pokładają aż do końca — gdyż nareszcie ludzie są przekonani, że nawet z takich chorób, jaką jest cholera i tyfus, sami w naturalny sposób czasem lepiej wyleczyć swego kochanego chorego mogą, niż medycynerzy swewi truciznami. Z tych przyczyn posłowie zapewne nie przyjmą takiego prawa.

Podług mego zdania mogłoby prawo takie mieć ten dobry skutek, iżby rząd się z czasem przekonał, że chorzy na cholerę, tyfus itp. rekrutują się przeważnie z rodzin, w których picie alkoholicznej trucizny w postaci wódki, piwa i wina jest na porządku dziennym. Panuje zwykle w takich familijach dotkliwa bieda, mieszkania są brudne i niezdrowe, pożywienie złe i niedostateczne a ciało i dusza już przed wybuchem cholery itp.

schorzałe. Byćmo-
że, żebyśmy się o-
cknęli po pewnym
czasie — może
gdyby ogólne roz-
brojenie nastąpiło
tak, iżby rząd od
tych alkoholicz-
nych trucizn ża-
dnych podatków
na wojsko koniecznie
nie potrze-
bował — być mo-
że, żeby zabrano
się do obmyślenia
radykalnych środ-
ków (podobnych
do Reichsseuchen-
gesetz) zmniejsza-
jących konsumcyą
alkoholu.

Nim to nastąpi,
to zapewne jesz-
cze wiele wódki,
piwka i wina przez
gardło, żołądek,
serce i nerki prze-
płynie. Próżno
byłoby za takiem
prawem antialko-
holcznem się oglą-
dać. Naród pol-

Do pr,cy!

ski, który przez
tak wiele wrogów
jest gnębiony i
który jest naju-
boższy, ma najwię-
cej powodów, aby
tego największego
wroga w obozie
swym jak najry-
chlej zdusił i to
przez stanowcze
wypowiedzenie
wojny pospoli-
tem rusze-
niem wytrwale
aż do końca.

W pierwszym
rzędzie zwartej
w sobie falangi
postawiłbym na-
sze polskie ko-
biety. One po-
winny być tem
przekonaniem
przejęte, że są
same silne dosyć
do zwalczenia nie-
przyjaciela tj. do
zapobieżenia dal-
szego używania
trucizny alkoholi-
cznej w rodzinie i
najbliższem kółku.

Kiedy energiczność Polek nawet przez mocarzów takich jak Napoleon i Fryderyk Wielki została uwielbioną, a kiedy nawet Bismark prócz Boga jeszcze Polek się obawia, to w takim razie są one rzeczywiście silne dosyć, aby skruszyły tego domowego wroga, którego złe skutki żadne pióro badacza ani w przybliżeniu opisać nie zdoła.

Oczywiście mogą tu Matki-Polki największy wpływ wywrzeć, a zatem mają one największy obowiązek i całą odpowiedzialność. Przedewszystkiem powinna matka jako gospodyni domu strzedz się, aby sama sztucznie pragnienia, a przez to pociągu do kieliszka i do kufelka nie wywołała. Powinna się dla tego starać, aby potrawy tak dla członków rodziny, jak też dla czeladzi i robotników nie były nadto słone i za ostro przyprawione. W tym względzie grzeszy bardzo wiele rodzin dziennie, a przyjęto w niektórych za prawdę nawet to mylne mniemanie, że sól wywołuje siłę. Z tej przyczyny dosypują sobie często całą garść soli np. do polewki już tak przesolonej w tym celu, aby się stali mocnymi. Znaną jest powszechnie rzeczą, że potrawy w karczmach, restauracyach lub hotelach są tęgo solone i pieprzone. Robi się to dla tego, aby goście potem wiele piwa lub wina pili, na czem to się najwięcej zarabia. Rozumna i oględna gospodyni, wiedząc, iż dla człowieka dwa gramy soli na dzień zupełnie wystarczą, nie spuszcza się na pierwszą lepszą służącą, ale sama dodaje soli i przyprawia potrawy. Zamiast piwa każe ona do obiadu przynieść na stół jabłek, gruszek, lub innych owoców

surowych, gotowanych lub zaprawionych. Po takim obiedzie odstępuje każdy zadowolony, a nikomu się nie przyśni, aby sobie tam piwem dobry smak zepsuć.

Ale nie dosyć na tem. Rozumna matka wie dobrze, iż ludzie mają w sobie zanadto wiele rozwiniętą skłonność naśladowania, że zapijają się tylko dla tego, gdyż ogromna liczba innych, nawet przełożonych i niby to porządnych upija się prawdać może nie gorzałą, ale piwem, wie ona dobrze, iż ten i ów tylko dla „kompanii“ w karczmie przesiaduje, wie ona nareszcie, że niektórzy mężczyzni to jak żaki szkolne obowiając się, aby nie byli od innych wyśmianymi „kraczą,“ to jest piją, jak i oni. Dla tego to matka przedstawia swemu synowi, iż każdy trzeźwy i wstrzemięśliwy mógłby się z owych głupkowanych trwonigroszów wyśmiać, dla tego daje mu sposobność postarania się o trzeźwych i porządnych kompanów, dla tego ta rozumna matka przekonywa syna swego, iż każdy rozumny człowiek powinien sobie zdać sprawę z tego, co robi, a nie na sposób owiec rzucać się choćby w ogień lub w wodę dla tego, że inni to czynią.

Każda Matka-Polka powinnaby to sobie za największą hańbę uważać, gdyby jej syn — zarówno czy on jest parobkiem, czy adwokatem lub księdzem — stał się pijakiem czy to od wódki czy też od piwa lub wina. Pijak to bowiem do wszelkiego z ego jest zdolnym, staje się zatem wyrzutkiem społeczeństwa.

Nareszcie, gdy już widzi, że żaden środek, że

ani prośba ani groźba nie pomaga, powinnaby matka wpłynąć na syna swego przez hypnotyzm t. j. przez podsunięcie dobrych myśli, czynów i postanowień podczas snu stucznie wywołanego.

Rozumne matki powinny także wpłynąć na swe córki, a mianowicie, aby one stroniły od takich ludzi, którzy dają powód do przypuszczania, iż oni „niewinne" napoje potem więcej będą kochali niż niewinne swe żony.

Dziewice polskie ani patrzeć nie powinny na takie pijackie bibuły, choćby oni byli urodnymi jak Apollo a bogatymi jak Krezus. Alkohol jest bowiem płynem bardzo rozkładającym, tak iż nawet urodę i majątek wkrótce zupełnie pożera.

W drugi rząd naszej wojennej falangi przeciw pijaństwu możemy postawić naszych rodziców, kapłanów, majstrów itd. Rozumie się, że tylko rzeczywiście trzeźwych i wstrzemięźliwych możemy potrzebować, gdyż pijackich „bruderów" zarówno czy od gorzałki, wina lub piwa, starać się trzeba zaatakować.

Zwycięstwa możemy być pewni tem więcej, że przysposobione już mamy siły, że mamy już po naszej stronie kilka milionów dzielnych Rodaczek i Rodaków; mamy zorganizowane już towarzystwo wstrzemięźliwości, mamy prawie całą prasę za sobą z pismem „Pobudka" na przodzie. „Partye" tu żadne w naszym obozie się nie utworzą, boć też winni jak niewinni pijacy, tak piwosz jak Kümmelbruder, należą razem do przeciwnego obozu.

Zwycięstwo nasze zapowiada się nam tem jeszcze pewniej i świetniej, gdyż mamy po naszej stronie naturalne zwyczaje zupełnie przeciwne do zwyczajów zaprowadzonych przez t. zw. kulturę i cywilizacyę. Mam tu na myśli takie, jak np. sprzedawanie na wielu dworcach w Galicyi zamiast piwa, wódki lub koniaków, tylko „świeżej wody.“ Skutki tej „świeżej“ wody łatwo tam poznasz, gdy porównasz silne wysmukłe postacie o czerstwych i zdrowych twarzach, z nadętymi i otyłymi „piwoszami kulturnymi“.

Wobec tego, iż także pomiędzy naszymi mamy już wielu tak bardzo „inteligentnych“, że wolą się piwem lub winem opić, niż wódką, uważając się przytem za miernych i wstrzemięźliwych — dalej wobec tego, iż u naszej młodzieży skargi często się pojawiają, że ona owych „inteligentnych“ w kierunku pijackim za bardzo naśladuje, upatrując w tem nawet coś wspaniałego i honorowego — wobec tego powinniśmy jak najrychlej do walki powołać wszystkich Rodaków w trzech zaborach i na obczyźnie i nie poprzestać, aż od nieprzyjacieli się zupełnie nie zwolnimy, powinniśmy ze sprawą powstrzymywania się od używania alkoholu złączyć sprawę narodową. Musimy starać się w narodzie wyrobić koniecznie tę opinię, że kłamcą jest ten, który się mianuje patryotą, a przytem się wódką, piwem lub winem zalewa, że należy taki do „kümmelbruderów“, których to odradzająca się Polska potrzebować nie może, tak długo aż szczerze się nie nawrócą.

Ojczyzna nasza wydaje mi się podobną do nie-

szczęśliwej rodziny, którą spółka pod firmą Alkohol & Comp. prawie już opanowała; familia taka nie może wcale z biedy wyjść, podupada coraz to niżej, bo też do pracy tam mało ochoty, a ciągle tylko kłótnie i swary zachodzą. Chciwi mienia sąsiedzi wskazują na nich palcem i z zadowoleniem patrzą na nierząd, bo wiedzą, że nadarzy się im stósowna pora, gdzie cały majątek zabiorą. Przeczuwając to porządni członkowie rodziny, odbywają wspólną naradę i uchwalają zasady i prawa, które mogą złe naprawić i byt ocalić. Ale chciwość sąsiadów jest silniejszą. Przyrzekając opiekę rodzinie, dzielą się jej majątkiem. Przyrzeczeń swych byli sąsiedzi nie dotrzymują, a to szczególnie pobudza pozostałe rodzeństwo do chwycenia się radykalnego środka samopomocy t. j. do wypędzenia z pomiędzy siebie owej Spółki Alkoholu. Któż nie zna po wsiach i miastach takich rodzin, które będąc przedtem w największej biedzie, dorobili się później przez trzezwość, oszczędność i pracę majątku i niezależności.

Gdy w każdej polskiej familji trzeźwość, praca i oszczędność zapanuje, wtenczas całość uważać się może już poniekąd za wolną, gdyż pokonany jest wróg prawdziwie domowy. Przyczyną naszej biedy materyalnej jest w pierwszym rzędzie za wielka skłonność do pijaństwa albo raczej lekkomyślność w tym kierunku. Obliczono bowiem, iż rocznie polski naród przepija 40 milionów marek.

Starajmy się więc przedewszystkiem wszelkie pijaństwo, które można nazwać robakiem najbar-

dziej toczącym wewnątrz nasz naród, pokonać. Wtenczas z pewnością łatwiej nam będzie odeprzeć wrogów uderzających na nas z zewnątrz, bądź to zapędami komisyi kolonizacyjnej, bądź innemi podobnie szatańskiemi przeciw nam używanemi środkami. Wtenczas dopiero na seryo możemy pomyśleć o spełnieniu się naszych słów: „Nie zginęła.“

Kazimierz I. Odnowiciel.

(1040—1058.)

(Do ryciny na stronie 98.)

Chlubnie zapisali się w dziejach naszych Kazimierzowie. Imię to, czy ono wybija się na widownię w zaraniu historyi naszej czy rzewną dźwięczy nutą na jej schyłku, porówno budzi w sercu naszem wspomnień mnogo, nie zawsze może wesołych, ale zawsze prawdziwie drogich, czci godnych. Na pierwszym planie przygniata nas iście swym ogromnem postać taka, jak Kazimierza Wielkiego i niemniej od tego potężnego, choć na innem polu — świętego królewicza, syna drugiego naszego władzcy z zasłużonego Jagiellonów rodu. Obok tych najświetniejszych reprezentantów Kazimierzowego imienia rysuje się na widnokręgu starej Polski taki, co tylko wspomniany Kazimierz Jagiellończyk, pogromca Krzyżaków, a więc król, którego Prusy Zachodnie zwłaszcza otaczać winny

czcią i miłością szczególną; taki bolesciwy Jan Kazimierz, który nie mógł udźwignąć korony na skołatanej głowie, ale pozostawił nam z okresu panowania swego takich bohaterów, jak ks. Kordecki i Czarniecki; z zamierzchłej przeszłości wyłaniają się wreszcie dobrotliwe rysy Kazimierza zwanego Sprawiedliwym i nakoniec kaptur mniszy tego, o którym słów kilka, objaśniających wizerunek powiedzieć należy.

Kazimierz I. był trzecim z rzędu królem polskim, ale pierwszym królem polskim chrześciańskim. Prawdać, że już pradziad jego książę Mieszek (Mieczysław) zatknął znamię Chrystusa na polskiej ziemicy, że bohaterski dziad jego, Bolesław Chrobry, niósł ewangelią św. na ostrzu zwycięzkiego miecza aż po Bałtyk i Karpaty — Kazimierz pierwszy uchodzić dopiero może po chwiejnem panowaniu skłaniającego się do pogan ojca swego Mieczysława II., Gnuśnego, za pana prawdziwie chrześciańskiego w Polsce. Ojcowie jego dość powierzchownie przyjęli chrześciaństwo, on dopiero, dzięki matce swej, królowej Ryksie i zbiegowi okoliczności, był chrześcianinem duszą i ciałem. Królowa Ryksa była Niemką i jako taka nie rozumiała może potrzeb narodu polskiego, za mało miała może zaufania do świeżo nawróconych Polaków, i dla tego wolała posługiwać się Niemcami, jako utwierdzonymi już wtedy chrześcianami, zarzuty, jakie jej z tego powodu czyniono, grzeszyły jednostronnością i przesadą, nie ulega bowiem wątpliwości — potwierdzają to chrześciańscy dziejopisarze — że pobudką jej uczynków były w pier-

wszym rzędzie względy religijne, nie narodowościowe. Już to jedno, że wychowała nam króla, który zakorzenił, że tak powiem, chrześciaństwo w Polsce, odnowił duchowo rozdartą ojczyznę naszą, już to samo równoważyć powinno dostatecznie jej względem nas przewinienie. Owdowiawszy, ujęła ster rządu w Polsce w imieniu małoletniego syna Kazimierza; rok atoli nie minął, a bunt wewnętrzny zmusił ją szukać ratunku w ucieczce — niebawem podążył za matką młody Kazimierz. W takiem ukształtowaniu się rzeczy podziwiać należy palec Opatrzności. Z nawpół pogańskiej Polski dostaje się młodziuchny Kazimierz do Niemiec, gdzie wówczas kwitło chrześciaństwo, co więcej, dostaje się do klasztoru! Kto wie, jak wielki wpływ wywiera na młodociane umysły otoczenie, ten pojmie, jak wielką być musiała obawa królowej Ryksy, aby w nawpół pogańskiej atmosferze polskiej nie wyziębło serce, nie skrzywił się umysł, nie zachwiała się wola jej synka.

Skutkiem konieczności wyjazdu niebezpieczeństwo odwrócone zostało. Kazimierz wzrastał w bojaźni Bożej, chłonął w siebie zbawienne zasady nauki Chrystusowej, aby później zaszczepiać je w serce dzieci swoich, rozlewać je po Polsce całej.

Niedługo trwało wygnanie Kazimierza. Gdy podczas bezkrólewia wybuchły zamieszki wewnętrzne, gdy Czesi, Rusini, Pomorzanie i Prusowie pustoszyli ziemie polskie — wtedy ocknęli się Polacy i coprędzej wysłali do Niemiec posłów, którzy mieli polecone nakłonić do powrotu Kazimierza. Ojcowie nasi dali tym krokiem dowód zdrowego

zmysłu politycznego, nikomu nie świtała jeszcze zgubna zasada „Polska nierządem stoi,“ każdy Polak czuł, że bez rządu nie będzie Polski, a bez głowy nie może istnieć rząd. Wiedzieli Polacy, że niepodobna, aby wszyscy rozkazywali, aby każdy przeprowadzał własną wolę, lecz, że potrzeba umieć słuchać, i milczeć, gdy dobro publiczne tego wymaga. Zrozumiawszy zasadę ofiarności, napotkali także na ofiarność. Bo choć nie pilno było Kazimierzowi opuszczać zacisze klasztorne, choć bał się, jak ognia zaszczytów i wyniesienia, to jednak uległ ostatecznie usilniej prośbie narodu i rozkazowi przełożonych i podążył do grobu św. Wojciecha, by włożyć królewską koronę. Niebawem przeniósł stolicę z Gniezna do Krakowa i z zaparciem się siebie począł goić rany zadane krajowi w czasie pięcioletniego bezkrólewia. A postępował sobie iście po Bożemu! Przedewszystkiem zajął się podniesieniem Chwały Bożej i oświaty. W tym celu poodnawiał fundacye biskupstw, zakładał klasztory i urządzał przy nich szkoły. Tak to chrześcjanin prawdziwy dba zawsze o oświatę, chwali Boga Dawcę wszelkiej umiejętności, i równocześnie wszelkich sił dokłada, aby oświecić swój umysł, — wie, bowiem że im kto światlejszy, tem lepiej wnikać potrafi w wzniosłą naukę Chrystusa, tem większe z niej wyciągnie korzyści dla ziemskiego i wiecznego dobra swego. Tak czyni prawy uczeń Zbawiciela — a wrogowie Chrześciaństwa śmią jeszcze twierdzić, że ono zagradza drogę oświacie! Kazimierz Odnowiciel nie tylko na pokojowem odzna-

czył się polu — ostrze miecza jego poczuli na swej skórze tak wewnętrzni jak zewnętrzni wrogowie. Mianowicie ucierał się zwycięzko z hydrą pogaństwa podnoszącą swój łeb w osobie dumnego Masława na Mazowszu. Masław uciekł w końcu do Prusów i ci, lubo sprzymierzyńcy jego, powiesili go na drzewie.

Po 18 leciech błogiego panowania zasnął Kazimierz w Panu w grodzie Lecha, a pochowany został w Poznaniu. Zostawił dwóch synów Bolesława Śmiałego i pobożnego Władysława Hermana.

Wdzięczny naród nazwał go Odnowicielem państwa. Wy, co spojrzycie na te łagodne rysy wielkiego króla, postanówcie silnie, iść śladem jego. I z nas każdy zostać może „odnowicielem“ Polski, jeżeli jak ów Kazimierz „odnowi“ się wprzódy na duchu, obejmie silnemi ramiony Znak, w którym zwyciężymy

Włodzimirz Raszewski.

Zygmunt August i Barbara Radziwiłłówna.

(Do ryciny na str. 104—105.)

Wizerunek ten ukazuje wam charakterystyczne oblicze ostatniego z Jagiellonów, króla Zygmunta Augusta i chwilę, gdy tenże król żegna się z umierającą a ukochaną żoną Barbarą, latoroślą starego Radziwiłłów domu.

Pod królem tym doszła Polska do szczytu swej potęgi.

Największą zasługą Zygmunta Augusta było doprowadzenie do skutku Unii Polski z Litwą. Król ten miał złote serce, ale słabą głowę — zanadto ulegał niewiastom ... Jako królewicz zakochał się w pięknej Barbarze Radziwiłłównie, wdowie po wojewodzie; gdy wstępował na tron, chcieli zmusić go możni państwa do rozłączenia się z małżonką i do pojęcia innej z królewskiego rodu, ale szlachetny Zygmunt stawił odważnie czoło naleganiom sejmu.

Wyrzekł wtedy pamiętne słowa „Szczęście kraju i ojczyzny oparte na wierze i poczciwości królewskiej — gdybym żonie wiarę złamał, jak żebyście mnie wierzyć mogli? mógłbym się tak samo sprzeniewierzyć i krajowi.“ — Nie długo cieszył się swojem szczęściem, Barbara umarła bowiem w pięć miesięcy po koronacyi w r. 1551.

Zygmunt August panował od 1548 — 1572 r. Obszerniej pomówimy o tym królu w przyszłorocznym kalendarzu.

Fein kepełe.

(Opowiadanie galicyjskiego żyda).

Ta Galicya — to kraj głupi,
Miasta głupie i wsie głupie —

Mnie się zdaje co ja wkrótce
Wszystkie żemię tu wykupię...
Bo to żemię doskonałe,
Że gdy pas kto wierzchni zdarłby,
To znajduje już gotówkę:
Same skarby, wielkie skarby...
Nafta, węgiel, torf, żelazo,
Wszystko jest tu w tej tu żemi,
Jeno trzeba umieć szukać
Pod polami bogatemi...
Ja już teraz mam trzy wioski,
Mam trzy lasy i trzy dwory:
Mam trzy wielkie dystylarnie
Sześć gorzelni, sześć obory...
I pan jestem całą gębą,
Każdy jest mi dzisiaj sługą —
A jak ja do tego przyszedł,
Posłuchajcie — to niedługo...
Mój... mój tate... ny, co gadać,
To nie gada sze przed nikiem.
Un buł... może buł pachciarzem,
Albo może szwarcownikiem,
Albo może koniokradem,
Albo może... ny, co gadać,
Un buł sobie handlujący,
Co interes umiał badacz...
To jak ja już bułem duży,
To mi tate zrobial troskę,
I umirał... Jak umirał
To jam po nim zabrał wioskę...
Wioska buła bardzo mała,
W niej buł dworek tyż niedużу,

Co mógł bardzo sze zapalacz?
Jak błyskało podczas burzy...
To ja myślał, jak tu zrobiacz,
Długo miszlał i rachował,
Aż nareszcie raz we Lwowie
Wszystko zaasekurował:
I dwór cały, i oborę,
I śpichlerze i owczarnie,
Coby wszystko buło dobrze,
Jak sze kiedy ogień wgarnie...
To raz... w nocy... buła burza...
Piorun walił z całą sziłą...
Nu, i fajer wielki powstał,
Całe gumno sze spaliło,
Jak sze stało... to ja nie wiem...
Nu... buł fajer!... przez noc cała,
A na drugi dzień to zaraz
Już komisye przijechała...
Zrozpaczone robiał miny —
I orzekli, że ten fajer
Z „niewiadomej buł przyczyny".
To ja sze już bałem pożar,
Więc (jak wżołem fajerkasę)
To zacząłem zwożycz wapno,
Kamień masę, cegłę, masę,
I już gumno budowałem
Murowane, ech, aż miło...
Ja dla tego murowałem,
Coby pożar już nie było...
To staneły i stodoły,
I obory — śliczne gumno —
I szomsady już gadali,
Co ja głowa mam rozumną!

Ale miałem znów zmartwienie,
Jakem dobro ubezpieczył —
Tak zupełnie, jak ten chory
Co dopiero sze wileczył,
Nu, i znowu zachorował!...
Nie wiem, zkąd sze iskre wżęła,
Ale powstał pożarł z szyłą, —
Nu, i może w pół godżyny
Całe gumno sze spaliło,
Dwór sze spalił... (buł drewniane)
Z meblem, z betem, mieniem całem,
A ja sam to bardzo ledwo
Z własnem życiem ocalałem...
To zjechała znów komysya,
Obejrzała resztki słomy
I orzekła, co ten pożar
Buł „z przyczyny niewiadomej"...
To... (jak wżąłem fajerkasę)
Pomiszlałem zaraz sobie:
To już teraz wiem co zrobię...
I dwór już zacząłem stawiacz
Murowany i piętrowy —
Z nowe wapno, z nowy kamień,
Nawet z cegły całkiem nowej...
Tu buł szliczny dwór, jak pałac,
Pański pałac — co aż miło...
Ny... cóż z tego?... pałac stanął,
To znów... gumno sze spaliło...
I komisye, chocz orzekła,
Że „przyczyna niewiadoma" —
Że od ogień z papierosa
To zajęła sze znów słoma;
Ja tu mieszkacz już nie chczałem,

Tego buło mi za dług o,
Więc puszczałem wiesz w arendę,
A kupiałem sobie... drugą!,..
I tu miałem trzy pożary,
Ny... co robicz — przeznaczenie;
Czy ja moje wszystkie straty
Przez ten cały czas ocenię?...
Jak muszałem sze ratowacz,
Aby straty pokryć przziecie —
To na jadne łycytacye
Kupowałem dobra... trzecie!
Te szomszady — nie wiem czemu
Na trzy mil e, nawet dalej,
To od tego czas mnie zaraz
Już... „Zapałką“ nazywali...
Za co ja mam bicz „zapałka“?
Ja ze wstydu sze nie spalę —
Bo od tego fajerkase
Nie dostanie przecie wcale...

Dawniej a dziś.

Stronnica 119 przedstawia nam dawne ubiory Kaszubów.

Spojrzcie mili ziomkowie, na ładnie upiętą sukienkę, na ten ładny stanik z taką składnością usznurowany, kołnierz i rękawy ozdobione fryza-

mi, a z przodku ładny fartuszek; aż się dusza śmieje na widok takiego stroju. Z boku stoją dziarscy młodzieńcy w strojach ojców i praojców. Czyż nie zamaszyście wyglądają? Nie byli oni tak skrępowani różnemi manatkami, jak dzisiaj, każdy ruch ich był wolny; bo też wtedy z własnego lnu nosili kapoty, a matka lub żona sama je uszyła. Dzisiejsza młodzież zupełnie inna. Jak tylko gdzie zobaczy paletko, albo kapelusz, którego jeszcze wcale nie widziała, zaraz jej się tegoż samego zachciewa.

Leci do żyda i za grube, ciężko zapracowane grosze kupuje ubranie niby modne.

Owa nieszczęsna moda, wraz z pięknemi strojami ojców wypędziła nam i ich tradycye, a wprowadziła wsród nas wady ol ecnej obcej kultury i i obce obyczaje! Obci w swoich niekształtnych dziwolągach naszej młodzieży nieraz imponują, a my się wstydzimy ubiorów naszych praojców, lecz nie wiemy, jakie przez to błędy popełniamy.

Otóż są one jasne jak na dłoni: gdybyśmy z naszego lnu całą swą odzież sprawiali i sami sobie ją uszyli, w takim razie niepotrzebowalibyśmy napychać obcych kieszeni i niejeden napróżno wyrzucony grosz zostałby w naszem ręku, albo inneby potrzeby zadowolnił.

Do pracy.

(Do ryciny na str. 120 i 121.)

Słonko wschodzi, promyk złoty
Wzywa ludzi do roboty;
Blaskiem szczyty drzew migocą,
W krzewach ptaszyny świegocą.
Siostra w koszyk wzięła dziecię,
Dźwiga je na swoim grzbiecie;
Wierny kruczek też się stawił,
Aby pózniej malca bawił.
Parobczaki i dzieweczki,
Nucą swobodne piosneczki,
Ten ze sierpem, ta zgrabiami,
Raźno ruszają parami:
Wszędy słyszysz „szczęść wam Boże“
On wam w pracy dopomoże,
Kto z Nim pracę rozpoczyna,
Tego On nie zapomina!

Ku rozrywce.

Miła wiadomość. Coś pan taki wesoły, panie cyruliku?

— A bo proszę pana, dziś właśnie upływa siódmy dzień, jak mnie pokąsał pies wściekły, i jakoś w sobie nic nie czuję.

— **Z opowiadań żołnierza**: „Właśnie podczas tej bitwy zginął nasz dzielny kapitan — kula urwała mu nogę. Ostatnie jego słowa były: „Teraz pochowajcie mnie bez parady.“

4. W razie, gdy się dwie osoby, n. p. mąż i żona, zobopólnie zabezpieczają, wypłaca się kapitał zabezpieczony przy śmierci tej z dwóch osób, która pierwej umrze.

Przy każdym z powyższych wypadków zapewnia sobie osoba zabezpieczona po pewnym przeciągu lat, w przecięciu po 20 latach także prawo do dożywocia (rocznej renty wzrastającej na wiek podeszły).

„Westa“ zabezpiecza także drobne kapitały, począwszy od 150 marek (50 tal.), które natychmiast po śmierci zabezpieczonego wypłacają się jako fundusz na koszta pogrzebu.

Składki na to zabezpieczenie opłacają się tylko do 60 roku życia, a od tego czasu nabiera prawa do dożywocia. Jako minimum renty zapewnia „Westa“ zabezpieczonym na fundusz pogrzebowy 4 procent kapitału zabezpieczonego.

„Westa“ wypłaciła w czasie swego istnienia, od r. 1874 do połowy r. 1894 około **2,000,000 marek** kapitałów zabezpieczonych.

„Westa“ ma w każdem mieście i miasteczku **agenta**, który udziela na żądanie wszelkich objaśnień i spisuje bezpłatnie wniosek o zabezpieczenie. Zgłaszać się także można **wprost** na piśmie pod adresem: **Dyrekcya „Westy,“ Banku wzajemnych zabezpieczeń na życie w Poznaniu.**

...TYBAKTERYKON
PRZECIW CZERWONCE U SWIŃ.

...at ten jest najlepszym ze wszystkich ...anych leków przeciw tej chorobie. ...n nigdy, nawet w niebezpiecznych ...eli tylko wcześnie używanym będzie. ...ją setki podziękowań dobrowolnie ...h. — W butelkach po 50 fen., 1, 2 ...wysyła

...i.

Gdańsk

...chemiczno-farmaceutycznych wyrobów

St. Rajewski, Gniezno-Gnesen.

Ks. prob. Hoffmann w Szaradowie p. Zalesie pisze dnia 4, 9. 90:

Łaskawy Panie! Proszę o przysłanie trzech butelek Antibakterykonu dla świń na czerwonkę. Również i soli, którą mi Pan przeszłą razą przysłał, trzy razy tyle. Jedno i drugie bardzo dobrze skutkowały, cztery sztuki chore zostały uratowane. Z szacunkiem Ks. Hoffmann, prob.

Ks. Worzałła w Łęgu (Long, Prusy Zachodnie), zamawiając d. 15. 8. 91. powtórnie mój środek, pisze:

Łaskawy Panie! Zechciej Pan łaskawie przysłać mi 2 butelki Antibakterykonu przeciw czerwonce po 1 marce. Środek ten bardzo dobrze skutkował

Z szacunkiem Worzałła, proboszcz.

Przy trzeciem zamówieniu d. 8. 11. 93 pisze ks. prob. Worzałła w następujący sposób: Łaskawy Panie! Bądź Pan tak dobry i nadeślij mi Pan odwrotnie 3 buteleczki Antibakterykonu po 1 marce. Środek ten okazał się w gospodarstwie mojem bardzo skutkujący przeciw czerwonce.

Z wysokim szacunkiem ks. Worzałła, prob.

Czwarty raz dnia 25. 7. 94 wyraża się ks. proboszcz Worzałła, jak następuje: Łaskawy Panie Rajewski! Proszę o przesłanie pięć butelek Antibakterykonu przeciw czerwonce po 1 marce. Lekarstwo to okazało się tak dobrze skutkującem, że świnie prawdziwie już chore (jedna leżała wyciągnięta i miała plamy czerwone) przyszły do zdrowia.

Z szacunkiem Worzałła, proboszcz.

Nakładem

B. Milskiego w Gdańsku

wyszły i są do nabycia:

Ogniem i mieczem. Powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza. Dla ludu i młodzieży napisała Janina S. Cena 40 fen.

Potop. Powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza. Dla ludu i młodzieży napisała Jani[illegible] S. Cena 50 fen.

Pan Wołodyjowski. Powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza. Dla ludu i młodzieży napisała Janina S. Cena 30 fen.

Król Wojtek i królowa Jaga. Baśń ludowa. Opowiedział Julian B. Cena 20 fen.

Litosław, książę miłosierny. Według starej baśni opowiedział Julian B. Cena 25 fen.

Jarmark na św. Dominika. Powiastka z dziejów Gdańska. Napisała Aniela Milewska. Cena 20 fen.

Na naszéj glebie. Obrazek ludowy w dwóch aktach ze śpiewami. (Uwieńczony nagrodą na konkursie toruńskim.) Napisała z Bardzkich Anna Karwat. Cena 50 fen.

O sejmie czteroletnim i o konstytucyi 3 Maja. Napisała Janina Sedlaczkówna. Cena 30 fen.

Śniegotka. Powiastka dla Młodzieży według starej baśni. Opowiedział Julian B. Cena 30 fen.

Przewodnik po Copotach i okolicy. Napisał Wiktor Radzyński. Cena 50 fen.